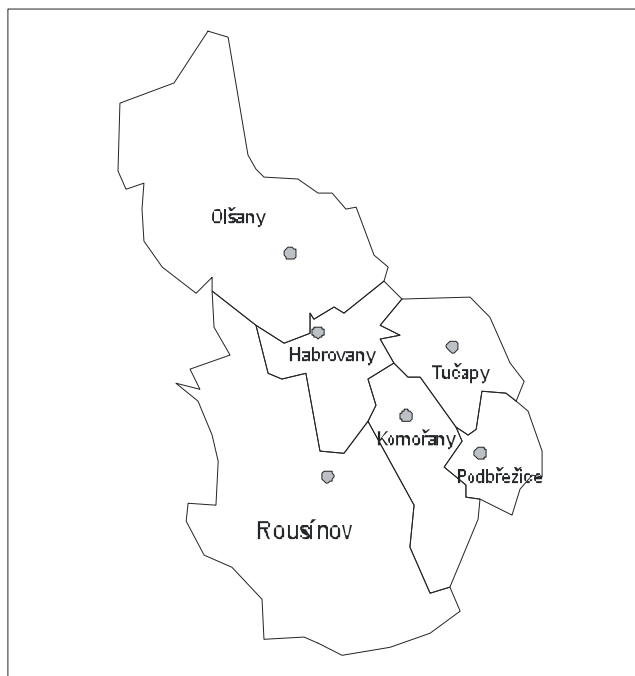

STRATEGIE ROZVOJE MIKROREGIONU RAKOVEC

GaREP, spol. s r. o.
Společnost pro regionální ekonomické poradenství
náměstí 28. října 3, 602 00 BRNO
tel.: 545211053, e-mail: garep@brn.inetnet.cz

BŘEZEN 2003

GaREP - Společnost pro regionální ekonomické poradenství

Náměstí 28. října 3, 602 00 BRNO

tel.+ fax: 54521 1053, tel: 54524 2846, e-mail: garep@brn.inecnet.cz

Autorský kolektiv: PhDr. Iva Galvasová
RNDr. Petr Daněk
Mgr. Tomáš Kučera
Mgr. Daniel Seidenglanz

OBSAH:

ANALYTICKÁ ČÁST

1. PROFIL MIKROREGIONU	5
1.1 Poloha	5
1.2 Obyvatelstvo	7
Demografická struktura	9
Vzdělanostní struktura obyvatel	10
Socioekonomická struktura obyvatel	10
Vyjíždka za prací	11
1.3 Hospodářství, trh práce	13
Odvětvová struktura ekonomicky aktivního obyvatelstva mikroregionu Rakovec	13
Hlavní podnikatelské subjekty	14
Trh práce.....	18
1.4 Cestovní ruch a rekreace	20
Potenciál pro rozvoj cestovního ruchu	20
Předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu – turistické cíle	21
Infrastruktura a služby pro cestovní ruch	22
1.5 Doprava a dopravní obslužnost.....	24
1.6 Komerční a veřejné služby a občanská vybavenost	29
1.7 Technická infrastruktura a územně plánovací dokumentace	33
Technická infrastruktura.....	33
Územně plánovací dokumentace	34
2. PROBLÉMOVÁ ANALÝZA	36
3. SWOT ANALÝZA	39

STRATEGICKÁ A PROGRAMOVÁ ČÁST

4. CÍL STRATEGIE	42
5. ROZVOJOVÉ PRIORITY A OPATŘENÍ.....	42
Směr A: Vytvoření předpokladů pro zvýšení konkurenceschopnosti podnikatelských subjektů	44
Směr B: Zvýšení kvality života v regionu, zkvalitnění lidských zdrojů a posílení regionální identity.....	49
Směr C: Zvýšení kvality životního prostředí, kultivace krajiny a sídel.....	53

ANALYTICKÁ ČÁST

1. PROFIL MIKROREGIONU

1.1 POLOHA

Mikroregion Rakovec leží na jižní Moravě na území exponovaného koridoru Vyškovské brány. Název mikroregionu je odvozen od potoka Rakovec, který je integrujícím přírodním prvkem území. Území mikroregionu je součástí okresu Vyškov a od roku 2003 je také součástí správního obvodu obce s rozšířenou působností Vyškov. Šest obcí mikroregionu je současně totožných s územním vymezením obvodu pověřeného obecního úřadu Rousínov. Správní příslušnost je tak společenským integračním prvkem mikroregionu.

Mikroregion je tvořen územím šesti obcí. Jejich seznam je uveden v Tab. 1.1. Celková výměra území je 62 km². Při sčítání v roce 2001 žilo na tomto území 7,5 tisíce obyvatel. Hustota zalidnění mikroregionu tak dosáhla 121,1 obyvatel/km², což bylo o něco méně než je průměrná hustota zalidnění v České republice (130 obyvatel/km²).

Tab. 1.1: Výměra a počet obyvatel v obcích mikroregionu

	Obec	Výměra (ha)	Počet obyvatel 1. 3. 2001
1	Habrovany	550	745
2	Komořany	589	652
3	Olšany	1 871	437
4	Podbřežice	353	232
5	Rousínov	2 305	4 952
6	Tučapy	529	485
	Mikroregion celkem	6 197	7 503

Pro sídelní strukturu mikroregionu je charakteristická jednak přítomnost městského střediska Rousínova, jednak středně velké venkovské obce. Rousínov s téměř 5 tisíci obyvateli je v kontextu ČR malým městem. V Jihomoravském kraji byl v roce 2001 z hlediska počtu obyvatel na 24. místě. Stejná pozice mu náležela i z hlediska pořadí měst podle komplexně funkční velikosti (syntetického ukazatele hodnotícího nejen obytnou, ale také pracovní a obslužnou funkci střediska). V okrese Vyškov je Rousínov 4. největším městem, ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Vyškov je druhým největším městem. V Rousínově žijí dvě třetiny obyvatel mikroregionu (66,0%), stupeň urbanizace (podíl obyvatel žijících ve městech) je tak poněkud nižší než v České republice jako celku (70,8%), avšak současně poněkud vyšší než v Jihomoravském kraji (63,4%).

Venkovské obce mikroregionu je možné označit jako středně velké obce s výjimkou Podbřežic, které jsou v kontextu ČR i jižní Moravy malou obcí. Dvě venkovské obce mikroregionu mají 650 až 750 obyvatel, dvě obce 400 až 500 obyvatel, Podbřežice necelých 250 obyvatel.

Reliéf regionu má koridorový charakter. Hlavním prvkem povrchu území je koridor Vyškovské brány protažený ve směru severovýchod – jihozápad. Pahorkatina Vyškovské brány je z jihovýchodní strany ohraničena Litenčickou vrchovinou, ze severozápadní strany Draňanskou vrchovinou. Vyškovská brána je součástí Vněkarpatských sníženin, které jsou geologickým a geomorfologickým rozhraním mezi Českým masivem a karpatským orografickým systémem. Mikroregionem tak prochází hlavní geomorfologické rozhraní České republiky.

Dno Vyškovské brány leží na území mikroregionu v nadmořské výšce cca 225 až 260 m n. m. Litenčická vrchovina převyšuje dno koridoru o cca 100 m (nejvýše Urban 361 m n. m., Zadní díly 332 m n. m.), Dražovská vrchovina dosahuje několika vrchů na území mikroregionu nadmořské výšky přes 500 m (nejvýše Červený vrch 535 m n. m.). Relativní výška (výškové rozpětí) v mikroregionu tak přesahuje 300 m.

Hlavním vodním tokem mikroregionu je potok Rakovec, který je pravostranným přítokem Litavy. Jeho hlavními přítoky jsou Habrovanský potok, Vítovický potok a Dražovický potok. Úrodné půdy pahorkatiny Vyškovské brány i Litenčické vrchoviny jsou intenzivně zemědělsky využívány a odlesněny, naopak většinu Dražovské vrchoviny na území mikroregionu pokrývají rozsáhlé lesy. Více než třetina povrchu území je tak zalesněna.

Poloha mikroregionu je vysoce nadprůměrně exponovaná. Polohu území je možné hodnotit na třech řádovostních úrovních: makroregionální, tj. polohu vůči centrům a sítím nadstátního (evropského) významu, mezoregionální, tj. vůči hlavním koncentracím obyvatelstva a služeb a komunikacím uvnitř státu, a konečně mikroregionální, tj. polohu vůči nejbližším centrům.

Zdrojem exponovanosti na makroregionální úrovni je v případě mikroregionu Rakovec především poloha na prvořadě komunikační spojnici severní a severovýchodní Evropy (Pobaltí, Polsko, Bělorusko) s Alpskými zeměmi a jižní Evropou (Středomoří, Apeninský poloostrov), resp. na jedné z možných a používaných tras sledujících tuto cestu (Hornoslezská aglomerace – Moravská brána – Vyškovská brána – Vídeňská pánev). Komunikací sledující tento směr na území mikroregionu je dálnice D1 (zatímco v železničním spojení je pro mezinárodní dopravu používána trasa údolím řeky Moravy, tedy mimo mikroregion). Druhým zdrojem exponovanosti na makroregionální úrovni je blízkost prvořadě urbanizované osy spojující Skandinávii přes Berlín a Prahu s Vídní/Bratislavou, Budapeští a jihovýchodní Evropou. Součástí této urbanizační a komunikační osy je brněnská aglomerace.

Také mezopoloha území je značně výhodná. Vyplývá to především ze skutečnosti, že mikroregion je součástí brněnské aglomerace jako jedné z tří největších koncentrací obyvatelstva, výroby a služeb v ČR. Územím mikroregionu navíc prochází komunikace spojující brněnskou aglomeraci se všemi dalšími aglomeracemi na Moravě: ostravskou, olomouckou a zlínskou (v posledním případě jde o jednu z možných spojnic). Dálnice D1 je však využívána i pro spojení uvedených aglomerací s pražskou sídelní aglomerací (opět pouze pro silniční spojení, zatímco železniční spojení uvedených aglomerací s Prahou probíhá více severně).

Na mikroregionální úrovni je zdrojem exponovanosti především město Brno jako centrum aglomerace. Na této úrovni je již také možné diferencovat polohu jednotlivých obcí, a to především na základě vzdálenosti od Brna a od dálniční, silniční i železniční komunikace procházející koridorem Vyškovské brány. V tomto smyslu je možné exponovanost polohy obcí mikroregionu rozdělit do čtyř stupňů: (1) město Rousínov, (2) Komořany, (3) Tučapy, Habrovany, (4) Olšany, Podbřežice. Rozdíly mezi těmito skupinami jsou však malé. Celkově je vysoká exponovanost polohy území silnou stránkou mikroregionu a představuje potenciál, který je možné využít pro hospodářský rozvoj území.

1.2 OBYVATELSTVO

Vývoj počtu obyvatel v mikroregionu ve druhé polovině 20. století sledoval celorepublikové trendy populačního vývoje. Pro vývoj počtu obyvatel mikroregionu byl rozhodující populační vývoj v Rousínově, v němž žijí asi dvě třetiny obyvatel mikroregionu. V 60. letech se počet obyvatel snižoval, a to jak v regionu celkově (celkově snížení o 4,9%), tak i v každé obci regionu. Počátkem 70. let byla přijata propopulační opatření. Jimi vyvolané oživení populačního vývoje vedlo ke zvýšení počtu obyvatel především ve městech, zatímco zvýšení přirozeného přírůstku ve venkovských obcích bylo v důsledku koncentrace bytové výstavby zpravidla eliminováno migrací z venkova do měst. V obcích mikroregionu se v tomto desetiletí počet obyvatel zvýšil, přírůstek byl však územně koncentrován do Rousínova a Komořan, zatímco v ostatních obcích se počet obyvatel nadále snižoval. V 80. letech pokračoval trend depopulace venkova a soustředění bytové výstavby (a tím i migračního přírůstku) do středně velkých měst, zejména okresních, avšak v prostředí celkové stagnace přirozené měny (snižování porodnosti, stagnace úmrtnosti). Ve všech obcích mikroregionu se v tomto období počet obyvatel snížil (viz Tab. 2.1).

V první polovině 90. let došlo ke zvratu populačního vývoje. Porodnost radikálně poklesla, zatímco intenzita úmrtnosti mužů i žen se začala postupně, avšak významně snižovat. Pro populační vývoj jednotlivých obcí měly větší význam změny v migračním chování obyvatelstva. V důsledku útlumu bytové výstavby a změn v životním stylu obyvatelstva došlo jednak k celkovému snížení intenzity stěhování, jednak k významným změnám v orientaci migračních proudů: velká a střední města začala obyvatelstvo ztrácet a venkovské obce, po desetiletích depopulace, se staly jako celek migračně ziskové, avšak s tím, že v závislosti na místních podmínkách, dostupnosti bydlení či poloze obce dnes venkovské obce na mapě ČR vytvářejí „mozaiku“ – migračně atraktivní obce leží vedle obcí se záporným migračním saldem.

Tab. 2.1: Vývoj počtu obyvatelstva v obcích mikroregionu

Obec	počet obyvatel					index vývoje počtu obyvatel		
	1961	1970	1980	1991	2001	1961-1991 (1961=100)	1991-2001 (1991=100)	1961-2001 (1961=100)
Habrovany	939	818	783	725	743	77,2	102,5	79,1
Komořany	606	569	628	623	652	102,8	104,7	107,6
Olšany	497	476	442	434	437	87,3	100,7	87,9
Podbřežice	304	288	263	210	231	69,1	110,0	76,0
Rousínov	4904	4767	5081	4895	4922	99,8	100,6	100,4
Tučapy	700	643	618	519	484	74,1	93,3	69,1
Mikroregion	7950	7561	7815	7406	7469	93,2	100,9	93,9

Pramen: Obce v číslech 1998 – okres Vyškov, ČSÚ 1999, Sčítání lidu, domů a bytů 2001- definitivní výsledky

Specifickým a výrazným fenoménem vývoje migrace v 90. letech byla suburbanizace – nárůst migrační atraktivity venkovských obcí ležících v aglomeracích či v zázemí velkých měst. To je charakteristika polohy mikroregionu Rakovec. Také zde v 90. letech došlo k zastavení odlivu obyvatelstva a počet obyvatel se v intercenzálním období poněkud zvýšil, a to nejen v mikroregionu celkově, ale s výjimkou Tučap i v každé z jeho obcí (viz Tab. 2.1). Ve srovnání s předchozím vývojem nebyly změny kvantitativně příliš velké (zvýšení počtu obyvatel o necelé 1%), avšak vývoj počtu obyvatel skrývá významné kvalitativní změny v demografickém i migračním chování obyvatelstva.

Podrobnější analýzu vývoje v 90. letech 20. století umožňují údaje o přirozené změně obyvatelstva (Tab. 2.2) a migraci (Tab. 2.3) v obcích mikroregionu. Vzhledem k nízkým

absolutním hodnotám narozených, zemřelých i přestěhovalých byla sledována vždy tříletá období, a to počátkem 90. let (1991 – 1993) a období zahrnující nejaktuálnější rok, za který byla v době zpracování strategie známa data (1999 – 2001).

Tab. 2.2: Bilance přirozené měny obyvatelstva v obcích mikroregionu

Obec	období 1991-1993						období 1999-2001					
	narození		zemřelí		přirozený přírůstek		narození		zemřelí		přirozený přírůstek	
	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.
Habrovany	24	11,1	28	12,9	- 4	-1,8	22	9,7	37	16,4	-15	-6,6
Komořany	35	18,6	31	16,5	4	2,1	20	10,3	16	8,2	4	2,1
Olšany	17	12,8	14	10,5	3	2,3	14	10,6	13	9,8	1	0,8
Podbřežice	13	20,2	7	10,9	6	9,4	5	7,3	6	8,7	-1	-1,5
Rousínov	192	12,8	149	10,0	43	2,9	137	9,2	141	9,5	-4	-0,3
Tučapy	15	9,9	27	17,8	-12	-7,9	6	4,1	26	17,8	-20	-13,7
Mikroregion	296	13,2	256	11,4	40	1,8	204	9,0	239	10,6	-35	-1,5
JM kraj	41333	12,1	40286	11,8	1 047	0,3	28736	8,4	35685	10,5	-6 949	-2,0
ČR	373462	12,1	362812	11,7	10 650	0,3	271921	8,8	326524	10,6	-54 603	-1,8

rel. = počet narozených/zemřelých na 1000 obyvatel středního stavu, přepočtený na 1 kalendářní rok uvedeného období (tj. hrubá míra porodnosti/úmrtnosti/přirozeného přírůstku)

Pramen: Pohyb obyvatelstva ČR, databáze krajské reprezentace ČSÚ v Brně

Počátkem 90. let byl přirozený přírůstek v mikroregionu ještě kladný, a to znatelně více než v úhrnu populace ČR i kraje. Hrubá míra porodnosti byla mírně nadprůměrná a hrubá míra úmrtnosti mírně podprůměrná. Na konci 90. let mikroregion podobně jako většina jiných regionů ČR ztrácel obyvatelstvo přirozenou měnou. Intenzita tohoto úbytku však byla ve srovnání s krajem i ČR poněkud nižší, a to díky mírně nadprůměrné (i když velmi nízké) hrubé míře porodnosti. Ze srovnání jednotlivých obcí je zřejmá v obou obdobích nepříznivá demografická situace v Habrovanech a zejména v Tučapech a naopak relativně příznivý vývoj přirozené měny v Komořanech a do jisté míry i v Olšanech a Rousínově. V případě Komořan a Rousínova je vysvětlení možné hledat v silném zastoupení generace narozených v 70. letech, v případě Olšan snad v příznivé věkové struktuře přistěhovalých.

Saldo migrace bylo u většiny obcí v obou obdobích kladné. Začátkem 90. let tak mikroregion získával obyvatelstvo jak přirozenou měnou, tak i migrací, přičemž vliv migrace byl cca 3x větší než podíl přirozeného přírůstku. Koncem 90. let se migrační přírůstek snížil, což je z části vysvětlitelné celkovým snížením intenzity stěhování: celkový počet přestěhování za tříleté období se snížil z 1045 na 792, tj. o 24,2%. I přesto dokázal migrační přírůstek nahradit ztrátu vyvolanou úbytkem obyvatel přirozenou měnou. Považujeme-li relativní hodnotu migračního salda za výraz migrační atraktivity, potom migračně nejvíce atraktivními obcemi byly Tučapy a Podbřežice. Naopak jedinou obcí s nulovým migračním přírůstkem byl ve druhém ze sledovaných období Rousínov. Právě pokles migrační atraktivity Rousínova nejvíce ovlivnil pokles hodnoty migračního salda celého mikroregionu. Značné meziroční výkyvy, podmíněné nízkými absolutními hodnotami demografických událostí, však neumožňují vyvozovat z těchto zjištění obecnější závěry.

Tab. 2.3: Bilance stěhování v obcích mikroregionu

Obec	období 1991-1993						období 1999-2001					
	přistěhovalí		vystěhovalí		migrační saldo		přistěhovalí		vystěhovalí		migrační saldo	
	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.
Habrovany	76	35,1	73	33,7	3	1,4	50	22,1	36	15,9	14	6,2
Komořany	49	26,1	42	22,3	7	5,7	35	18,0	28	14,4	7	3,6
Olšany	28	21,1	18	13,5	10	7,5	31	23,4	26	19,6	5	3,8
Podbřežice	20	31,2	11	17,1	9	14,0	19	27,7	9	13,1	10	14,6
Rousínov	369	24,7	285	19,1	84	5,6	236	15,8	237	15,9	-1	-0,1
Tučapy	41	30,0	33	21,7	8	5,3	50	34,2	35	24,0	15	10,3
Mikroregion	583	26,2	462	20,8	121	5,4	421	18,6	371	16,4	50	2,2
JM kraj	66176	19,4	62831	18,4	3345	1,0	54193	15,9	53322	15,6	871	0,3

rel. = počet přistěhovalých/vystěhovalých na 1000 obyvatel středního stavu, přepočtený na 1 kalendářní rok uvedeného období (tj. hrubá míra imigrace/emigrace/migračního salda)

Údaj v řádku "Mikroregion" je součtem hodnot za jednotlivé obce, tj. není zahrnuta migrace mezi obcemi mikroregionu.

Pramen: Pohyb obyvatelstva ČR, databáze krajské reprezentace ČSÚ v Brně

Demografická struktura

Věková struktura populace mikroregionu, tak jak byla zjištěna při sčítání lidu v roce 2001, se velmi podobá věkové struktuře populace ČR i Jihomoravského kraje (viz Tab. 2.4). Ve srovnání s ČR je v mikroregionu Rakovec cca o 0,5% vyšší podíl dětí (důsledek poněkud vyšší hrubé míry porodnosti v 90. letech) a současně poněkud nadprůměrný podíl starších osob (podíl osob ve věku 60 a více let je o 1,5% vyšší než v ČR a o 1,0% vyšší než v Jihomoravském kraji). Důsledkem poněkud nadprůměrné intenzity porodnosti a relativně příznivých úmrtnostních poměrů tak je poněkud nižší podíl osob v produktivním věku (15 – 59 let), který je v mikroregionu téměř o 2% nižší než v populaci ČR.

Tab. 2.4: Věková struktura obyvatel (1. 3. 2001)

Obec, region	Obyvatelé věku 0 – 14 let		Obyvatelé věku 15 – 59 let		Obyvatelé ve věku 60 a více let		Index stáří
	abs.	rel.(%)	abs.	rel.(%)	abs.	rel.(%)	
Habrovany	106	14,23	473	63,49	166	22,28	156,6
Komořany	118	18,10	426	65,34	108	16,56	91,5
Olšany	68	15,56	277	63,39	92	21,05	135,3
Podbřežice	48	20,69	129	55,60	55	23,71	114,6
Rousínov	835	16,88	3162	63,90	951	19,22	113,9
Tučapy	74	15,29	291	60,12	119	24,59	160,8
Mikroregion	1249	16,66	4758	63,46	1491	19,89	119,4
Jihomoravský kraj	181020	15,97	738017	65,09	214521	18,92	118,5
ČR	1 654 869	16,18	6 687 927	65,37	1 883 783	18,41	113,8

Pramen: Definitivní výsledky sčítání lidu 2001, ČSÚ 2002

Mezi obcemi uvnitř mikroregionu existují z hlediska věkového složení populace poměrně značné rozdíly. Pro věkové složení obyvatel regionu má největší význam složení populace Rousínova, kde žijí dvě třetiny obyvatel mikroregionu. Věková struktura obyvatel města je přitom poněkud příznivější ve srovnání s populací kraje a státu, s poněkud vyšším zastoupením dětské složky, ale také s vyšším zastoupením obyvatel v poproduktivním věku a díky tomu i relativně nižším počtem osob v produktivním věku.

Věkovou strukturu obcí regionu můžeme porovnat na základě indexu stáří, tedy poměru poproduktivní složky populace (60 a více let) a předproduktivní složky (0 - 15 let). Nejstarší populaci mají v tomto srovnání obce Tučapy a Habrovany. V Tučapech tvoří obyvatelé v poproduktivním věku čtvrtinu populace, Habrovany mají z obcí regionu nejnižší podíl dětí.

K obcím se starší věkovou strukturou patří také Olšany. Naopak výrazně mladé obyvatelstvo mají Komořany – zde jako v jediné obci regionu v roce 2001 počet dětí převyšoval počet osob, které již oslavily 60. narozeniny. Specifická je věková struktura Podbřežic: index stáří se blíží průměru ČR, v obci je však výrazně vyšší podíl dětí (více než pětina), ale současně i starších osob (24% ve věku nad 60 let). Důsledkem je vysoce podprůměrný podíl obyvatel v produktivním věku.

Vzdělanostní struktura obyvatel

V průběhu 90. let došlo v ČR k významnému rozšíření středoškolského i vysokoškolského vzdělání, přesto podíl osob s maturitou a s diplomem z VŠ zůstává ve srovnání se západoevropskými zeměmi velmi nízký. Z hlediska prostorového rozmístění je pro ČR typický vysoký stupeň koncentrace obyvatel s vyšším stupněm vzdělání do měst, zejména do větších a středních měst. Dále pak vzdělanostní struktura úzce souvisí s věkovou strukturou: stupeň formální vzdělanosti mladších generací je významně vyšší ve srovnání s generacemi jejich rodičů a prarodičů. V tomto kontextu je třeba hodnotit vzdělanostní strukturu mikroregionu Rakovec. Pro ni je typický podprůměrný podíl středoškolsky a zejména vysokoškolsky vzdělaných obyvatel a naopak významně nadprůměrný podíl obyvatel s učňovským vzděláním. Pozitivní skutečností je, že podíl obyvatel se základním vzděláním je jen průměrný a nepřevyšuje čtvrtinu dospělé populace.

Tab. 2.5: Vzdělanostní struktura obyvatel ve věku 15 a více let

Obec	ZŠ a bez vzdělání		učňovské a středošk. bez mat.		středoškolské s maturitou		vysokoškolské	
	počet	(%)	počet	(%)	počet	(%)	počet	(%)
Habrovany	180	28,2	283	44,4	142	22,3	30	4,7
Komořany	139	26,0	239	44,8	116	21,7	32	6,0
Olšany	90	24,4	175	47,4	80	21,7	22	6,0
Podbřežice	58	31,7	90	49,2	28	15,3	4	2,2
Rousínov	928	22,7	1712	41,8	1131	27,6	279	6,8
Tučapy	112	27,3	193	47,1	84	20,5	16	3,9
Mikroregion	1507	24,2	2692	43,2	1581	25,4	383	6,2
JM kraj	223991	23,6	350964	37,0	266066	28,1	97805	10,3
ČR	2012698	23,5	3254921	38,0	2430734	28,4	762235	8,9

Pramen: Definitivní výsledky sčítání lidu, ČSÚ 2002

Nejpříznivější vzdělanostní strukturu obyvatel má podle očekávání Rousínov, kde obyvatelé s maturitou tvoří více než třetinu (34,4%) obyvatel starších 15 let. Díky váze města v regionu mají všechny ostatní obce vzdělanostní strukturu podprůměrnou. Z venkovských obcí je nejvyšší stupeň formální vzdělanosti v Komořanech a Olšanech, naopak nejnižší v Tučapech a Podbřežicích.

Socioekonomická struktura obyvatel

Stupeň ekonomické aktivity obyvatel, resp. podíl pracujících z celkového počtu obyvatel, je v mikroregionu téměř identický jako v Jihomoravském kraji a současně poněkud nižší než v ČR. Podprůměrný podíl obyvatel v produktivním věku se tak na stupni ekonomické aktivity nijak významně neprojevuje. Je to způsobeno podprůměrnou mírou nezaměstnanosti v regionu (ve srovnání s krajem i ČR – viz níže).

Za "pracující" byly považovány osoby v zaměstnaneckém poměru, zaměstnavatelé, osoby samostatně výdělečně činné, svobodná povolání a ženy na mateřské dovolené v trvání 28, resp. 36 týdnů. Tyto osoby tvoří 45,3% obyvatel mikroregionu, což je o 1,0% méně než v populaci ČR (viz Tab. 2.6). Ve srovnání s venkovskými mikroregiony v jižní části

Jihomoravského kraje je v mikroregionu Rakovec relativně vysoký stupeň ekonomické aktivity žen.

V porovnání jednotlivých obcí se již rozdíly ve věkové struktuře projevují více. Vysoký stupeň ekonomické aktivity je v Rousínově a Komořanech, naopak velmi nízký v Podbřežicích (především v důsledku nízkého podílu obyvatel v produktivním věku).

Tab. 2.6: Ekonomická aktivita obyvatel (1. 3. 2001) - relativní hodnota vyjadřuje podíl pracujících z celkového počtu obyvatel, resp. celkového počtu mužů nebo žen

Obec, region	Pracující muži		Pracující ženy		Pracující celkem	
	abs.	rel.(%)	abs.	rel.(%)	abs.	rel.(%)
Habrovany	179	47,6	130	35,4	309	41,6
Komořany	184	54,3	132	42,2	316	48,5
Olšany	113	50,7	82	38,3	195	44,6
Podbřežice	46	39,0	36	31,9	82	35,5
Rousínov	1242	52,7	1036	40,4	2278	46,3
Tučapy	123	50,0	84	35,3	207	42,8
Mikroregion	1887	51,6	1500	39,4	3387	45,3
Jihomoravský kraj	281919	51,6	228250	39,3	510169	45,2
ČR	2 602597	52,2	2 132161	40,6	4 734758	46,3

Pramen: Definitivní výsledky sčítání lidu, ČSÚ 2001

Vyjíždka za prací

Pro obce mikroregionu Rakovec je typický poměrně vysoký stupeň vyjíždky za prací. Mimo obec svého bydliště pracovaly v roce 2001 více než tři pětiny obyvatel mikroregionu, což bylo cca o polovinu více než v ČR i Jihomoravském kraji. Vysoká intenzita vyjíždky je projevem polohy mikroregionu na významném dopravním koridoru, a také jeho polohy v rámci brněnské aglomerace. Odpovídá také velikostní struktuře obcí mikroregionu. Průměrný stupeň vyjíždky za prací v mikroregionu je totiž výsledkem dvou rozdílných hodnot: vyjíždky z městského centra, která tvoří asi polovinu pracujících osob bydlících v Rousínově (52%), a významně vyšší intenzitě vyjíždky ze všech venkovských obcí (vždy více než tři čtvrtiny pracujících).

Tab. 2.7: Vyjíždka za prací (1. 3. 2001)

Obec, region	Počet pracujících	Z toho pracující mimo obec bydliště	Podíl (podíl vyjíždějících)
Habrovany	309	237	76,7
Komořany	316	265	83,9
Olšany	195	150	76,9
Podbřežice	82	65	79,3
Rousínov	2278	1181	51,8
Tučapy	207	157	75,8
Mikroregion	3387	2055	60,7
Jihomoravský kraj	510169	206952	40,6
ČR	4 734758	1 873483	39,6

Pramen: Definitivní výsledky sčítání lidu, ČSÚ 2001

Vysoká intenzita vyjíždky za prací je charakteristická pro celou ČR a jak ukázaly výsledky sčítání lidu (2001) v průběhu 90. let nedošlo k jejímu podstatnému snížení. Je to podmíněno především narůstající specializací ekonomických činností v jednotlivých místech, a také koncentrací především terciérních aktivit do městských center, kterou dojíždka za prací umožňuje. I v tomto kontextu je však počet osob cestujících za prací přes hranici obce

v mikroregionu poměrně vysoký. Tuto skutečnost je možné hodnotit jednak pozitivně, neboť umožňuje nalézt ekonomicky aktivním osobám zaměstnání odpovídající jejich vzdělání, kvalifikaci či zájmům, jednak negativně, protože dlouhá doba strávená v zaměstnané v jiné obci snižuje vazbu obyvatel k obci jejich bydliště.

Dosud zveřejněné výsledky sčítání (únor 2003) neumožňují rozlišení směrů vyjížděky ani zjištění počtu dojíždějících, a tedy výpočet bilance dojížděky za prací. To by následně umožnilo výpočet počtu pracovních míst v obcích i mikroregionu. I bez těchto dat je však zřejmé, že tato bilance je ve všech venkovských obcích regionu záporná, podobně jako tomu bylo na začátku 90. let. V případě mikroregionálního střediska, které je významným centrem dojížděky za prací, je pravděpodobné, že tato bilance je vyrovnaná (srovnatelně vysoký počet dojíždějících i vyjíždějících), bez dalších informací to však není možné tvrdit s jistotou. Hlavním směrem vyjížděky za prací je Brno a dále Vyškov, pro obyvatele venkovských obcí pak také mikroregionální středisko. V průběhu 90. let narostl také význam nedenní dojížděky do vzdálenějších center.

1. 3 HOSPODÁŘSTVÍ, TRH PRÁCE

Odvětvová struktura ekonomicky aktivního obyvatelstva mikroregionu Rakovec

Hospodářskou strukturu a specializaci regionu je možné zjišťovat buď dotazem u obyvatel, nebo dotazem u podnikatelů – provozovatelů výrobních a obslužných firem. V prvním případě jsou sice zahrnuti všichni ekonomicky aktivní obyvatelé (sčítání lidu), avšak údaje jsou zjišťovány v místě jejich bydliště, a ne pracoviště (přítom rozdíly vyvolané dojížděkou za prací jsou značné, jak je zřejmé z předchozích odstavců). Ve druhém případě jsme odkázáni na jednorázová ad hoc šetření, protože existující statistické prameny (např. Registr ekonomických subjektů) jsou pro hodnocení regionální ekonomické specializace nevhodné, a výsledky takových průzkumů jsou často neúplné a rychle zastarávají. V této stručné analýze hospodářské struktury mikroregionu Rakovec byly využity oba typy pramenů.

Tab. 3.1 je přiblížena struktura ekonomicky aktivního obyvatelstva podle hlavních hospodářských sektorů, tak jak byla zjištěna při posledním sčítání lidu (Počet EAO – ekonomicky aktivních obyvatel – zahrnuje jak pracující, tak nezaměstnané. V případě nezaměstnaných je uvedeno odvětví jejich posledního zaměstnání.) Sloupec „kvartér“ zahrnuje osoby zaměstnané v progresivních službách nebo též kvartérních aktivitách – s ohledem na strukturu dat ze sčítání lidu sem byly zařazeny finanční služby, činnosti v oblasti nemovitostí a další služby pro podniky a věda a výzkum. Ostatní činnosti – mimo zemědělství s lesnictvím, průmysl, stavebnictví a progresivní služby - jsou označeny jako terciér – sem patří jak komerční služby (obchod, osobní služby aj.), tak veřejné služby (školaství, zdravotnictví, veřejná správa).

Tab. 3.1: Odvětvová struktura ekonomicky aktivních obyvatel

Obec	Počet EAO	zemědělství		průmysl		stavebnictví		kvartér		terciér a nezj.	
		počet	(%)	počet	(%)	počet	(%)	počet	(%)	počet	(%)
Habrovany	340	13	3,8	123	36,2	33	9,7	13	3,8	158	46,5
Komořany	350	15	4,3	133	38,0	48	13,7	5	1,4	149	42,6
Olšany	214	22	10,3	92	43,0	30	14,0	8	3,7	62	29,0
Podbřežice	96	3	3,1	38	39,6	10	10,4	4	4,2	41	42,7
Rousínov	2506	108	4,3	1015	40,5	238	9,5	125	5,0	1020	40,7
Tučapy	233	9	3,9	91	39,1	25	10,7	10	4,3	98	42,0
Mikroregion	3739	170	4,5	1492	40,0	384	10,3	165	4,4	1528	40,8
JM kraj	571002	28325	5,0	157138	27,5	58429	10,2	43902	7,7	283208	49,6
ČR	5279734	231096	4,4	1531533	29,0	457089	8,7	385669	7,3	2674347	50,7

Pramen: Sčítání lidu, domů a bytů 2001 (průběžné výsledky)

Odvětvová struktura ekonomicky aktivního obyvatelstva mikroregionu Rakovec se v porovnání se strukturou za Jihomoravský kraj a Českou republiku vyznačuje výrazně vyšší zaměstnaností v průmyslu a naopak nízkou zaměstnaností v nevýrobním sektoru (terciér a kvartér). Podíl zaměstnaných v primárním sektoru (zemědělství a lesnictví) je v mikroregionu o málo vyšší než v České republice, nedosahuje však úrovně Jihomoravského kraje. V průmyslu bylo zaměstnáno téměř 40% ekonomicky aktivních, což bylo o více než 10% více než v České republice i Jihomoravském kraji. Podíl „progresivních“ služeb je poměrně nízký (4,4%), protože tyto aktivity jsou charakteristické vysokým stupněm koncentrace do největších měst. Pouze necelá polovina ekonomicky aktivních obyvatel regionu pracovala v sektoru služeb – veřejných i komerčních. Tento podíl byl výrazně nižší než v Jihomoravském kraji i České republice.

Hlavní podnikatelské subjekty

Podle údajů Českého statistického úřadu mělo k 31.12. 2001 na území mikroregionu registrováno sídlo celkem 1 341 ekonomických subjektů, z toho 154 s alespoň jedním zaměstnancem. Srovnání odvětvové struktury ekonomických subjektů mikroregionu a okresu Vyškov přináší Tab.3.2.

Tab. 3.2: Odvětvová struktura registrovaných ekonomických subjektů v mikroregionu Rakovec (stav k 31. 12. 2001)

Území	Podíl subjektů v %								
	zeměděl., les. a vod. hospodář.	průmysl	stavebnictví	doprava a spoje	obchod, pohost. a ubytov.	ostatní obchod. služby	veřejná správa	školství a zdravot.	ostatní veřejné služby
mikroregion Rakovec	9,7	18,9	15,2	2,9	31,0	10,6	0,4	2,1	9,2
Okres Vyškov	10,4	16,5	14,8	3,6	28,4	14,1	0,6	2,4	9,2
Jihomoravský kraj*	7,7	14,1	10,6	3,1	32,8	21,8	0,3	2,6	7,0
Česká republika*	6,4	12,9	10,8	3,4	35,9	19,8	0,6	2,6	7,7

Pramen: Registr ekonomických subjektů ČR k 31. 12. 2001, ČSÚ, Okresy České republiky v roce 2000, ČSÚ.

Poznámka: * údaje k 31.12.2000

Srovnáme-li odvětvovou strukturu ekonomických subjektů mikroregionu s údaji za okres Vyškov a Jihomoravský kraj, vidíme v případě mikroregionu nadprůměrný podíl sekundárního sektoru (průmysl a stavebnictví) a naopak podprůměrný podíl obchodních služeb, dopravy a školství a zdravotnictví. Detailní odvětvovou strukturu hospodářské sféry mikroregionu znázorňuje Tab. 3.3.

Hospodářské aktivity na území mikroregionu Rakovec jsou do značné míry podmíněny charakterem a socioekonomickými podmínkami zdejšího území. V mikroregionu má sídlo vedle malých a středních firem (tj. podniků do 250 pracovníků) i jeden větší podnik. Na celkovém počtu ekonomických subjektů mikroregionu se více než polovinou podílí nevýrobní (terciární) sektor, následují průmysl, stavebnictví, zemědělství a lesnictví. V rámci nevýrobní sféry se téměř polovina registrovaných jednotek nachází v odvětví obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží, z ostatních významněji zastoupených odvětví jmenujme služby pro obyvatelstvo (ostatní veřejné, sociální a osobní služby) a obchodní služby (činnosti v oblasti nemovitostí, služby převážně pro podniky).

Z průmyslových odvětví je na území mikroregionu největší počet subjektů registrován v dřevozpracujícím a nábytkářském průmyslu, následují strojírenský a kovodělný, textilní, oděvní a kožedělný a elektrotechnický průmysl.

Z celkového počtu 154 registrovaných zaměstnavatelských subjektů se podle předmětu činnosti do nevýrobní sféry řadí téměř dvě třetiny (97 subjektů). Nejpočetněji zastoupeným odvětvím terciéru je obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží, následují pohostinství a ubytování, zdravotnictví, obchodní služby a činnosti související s dopravou.

V průmyslu je na území mikroregionu registrováno 35 subjektů s jedním a více zaměstnanci (více než pětina z celkového počtu registrovaných zaměstnavatelských subjektů). Nejvíce zaměstnavatelů se řadí do dřevozpracujícího a nábytkářského průmyslu a dále do strojírenského a kovodělného průmyslu. Především tato odvětví tak určují hospodářskou specializaci mikroregionu.

Tab. 3.3: Odvětvová struktura registrovaných ekonomických subjektů se sídlem na území mikroregionu Rakovec (stav k 31.12.2001, aktualizace 2003)

odvětví	Počet subjektů dle kategorií počtu pracovníků									celkem
	neuváděno	0	1-5	6-9	10-24	25-49	50-99	100-249	250 a více	
zemědělství	12	85	8	-	-	-	1	-	-	106
lesnictví	3	21	-	-	-	-	-	-	-	24
průmysl celkem	55	163	17	4	7	3	1	2	1	250
<i>potravinářský</i>	3	5	2	-	2	-	-	-	-	12
<i>textilní, oděvní a kožedělný</i>	9	26	1	-	-	-	-	-	-	36
<i>dřevozpracující a nábytkářský</i>	21	60	7	1	3	1	1	-	1	95
<i>chemický a plastikářský</i>	-	3	1	1	-	1	-	-	-	6
<i>skla, keramiky, výroba stav. hmot</i>	1	1	-	-	-	1	-	-	-	3
<i>strojírenský a kovodělný</i>	12	42	4	2	2	-	-	1	-	63
<i>elektrotechnický</i>	8	22	2	-	-	-	-	-	-	32
<i>ostatní</i>	1	4	-	-	-	-	-	1	-	6
stavebnictví	75	116	10	1	2	-	-	-	-	204
obchod, opravy mot. vozidel a spotř. zboží	102	236	28	1	3	1	-	-	-	371
pohostinství a ubytování	12	21	10	-	2	-	-	-	-	45
doprava, sklad., pošty a telekomunikace	12	17	7	1	2	-	-	-	-	39
peněžnictví a pojišťovnictví	13	16	3	-	-	-	-	-	-	32
nemovitosti, výzkum a vývoj, služby pro podniky	39	60	8	1	1	-	-	-	-	109
veřejná správa, obrana, soc. zabezpečení	-	-	5	-	-	1	-	-	-	6
školství	2	4	-	-	1	1	2	-	-	10
zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti	3	4	11	-	-	-	-	-	-	18
ostatní veřejné, sociální a osobní služby	39	77	5	2	1	-	-	-	-	124
nevýrobní sféra celkem	222	435	77	5	10	3	2	-	-	754
celkem	367	820	112	10	19	6	4	2	1	1 341

Pramen: Registr ekonomických subjektů ČR k 31. 12. 2001, ČSÚ, Praha, dotazníkové šetření GaREP 2003

Z hlediska zaměstnanosti je jednoznačně nejvýznamnějším průmyslovým odvětvím **nábytkářský** průmysl, který má na Rousínovsku dlouholetou tradici a v současnosti je v něm zaměstnáno více než 1 000 pracovníků. Více než 100 pracovníků je dále zaměstnáno ve strojírenském a ostatním průmyslu.

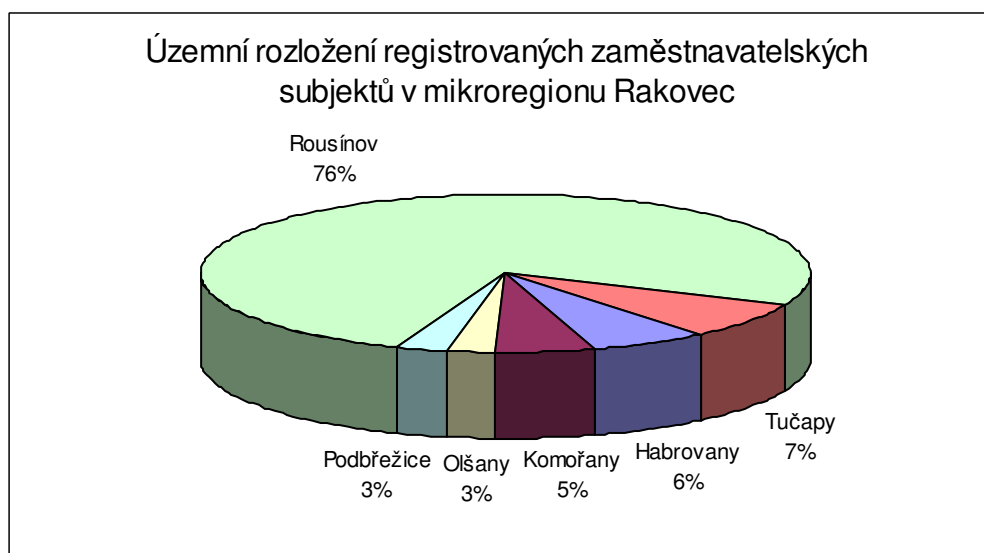
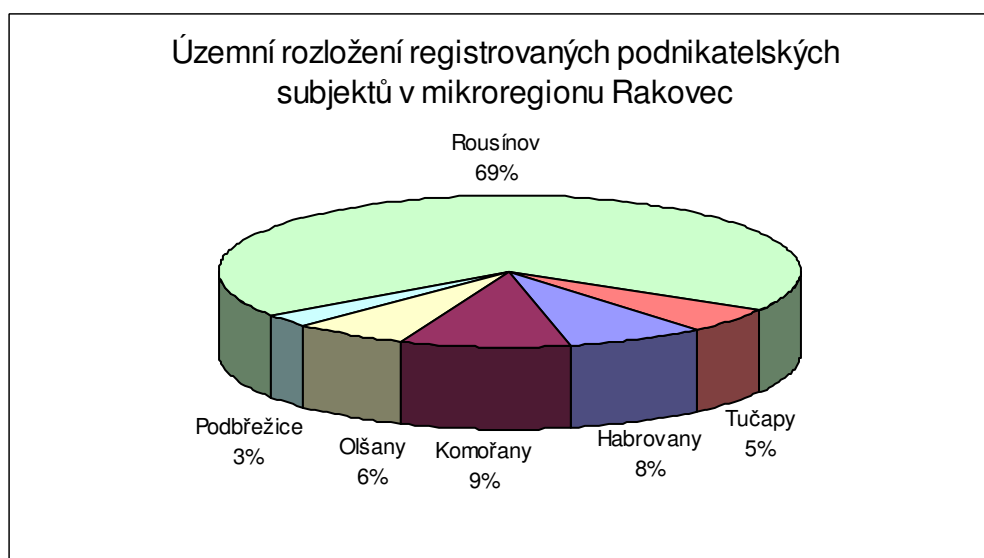
Zemědělskou výrobu mikroregionu reprezentuje 9 zaměstnavatelů, celkově zaměstnávajících více než 100 pracovníků, stavební výrobu pak 13 zaměstnavatelů celkově s více než 50 pracovníky.

Zaměříme-li se na **územní rozložení** registrovaných ekonomických subjektů, vidíme výraznou spojitost mezi počtem obyvatel a počtem ekonomických subjektů v jednotlivých obcích (viz Tab. 3.4 a Obr. 3.1). Více než tři čtvrtiny všech registrovaných zaměstnavatelů mikroregionu se nachází v Rousínově (celkem 117 subjektů), deset a více zaměstnavatelů je registrováno ještě v Tučapech a Habrovanech.

Tab. 3.4: Územní struktura registrovaných ekonomických subjektů se sídlem na území mikroregionu Rakovec (stav k 31.12. 2001, aktualizace 2003)

obec	Počet subjektů dle kategorií počtu pracovníků									celkem
	neuve- deno		1-5	6-9	10-24	25-49	50-99	100-249	250 a více	
Habrovany	40	56	7	1	2	-	-	-	-	106
Komořany	46	72	6	1	-	-	-	1	-	126
Olšany	21	61	4	-	-	-	-	-	-	86
Podbřežice	7	24	4	-	-	-	-	-	-	35
Rousínov	234	565	84	8	14	5	4	1	1	916
Tučapy	19	42	7	-	3	1	-	-	-	72
Celkem	367	820	112	10	19	6	4	2	1	1 341

Pramen: Registr ekonomických subjektů ČR k 31. 12. 2001, ČSÚ, Praha, dotazníkové šetření GaREP 2003

Obr. 3.1: Prostorové rozmístění podnikatelských subjektů

Pramen: Registr ekonomických subjektů ČR k 31. 12. 2001, ČSÚ, Praha, dotazníkové šetření GaREP 2003

Z hlediska perspektiv dalšího ekonomického rozvoje je důležitým faktorem i schopnost obyvatelstva přizpůsobit se, resp. adaptovat se na měnící se podmínky ekonomického prostředí. V tomto ohledu lze jako orientační indikátor využít ukazatel intenzity podnikatelské

aktivity fyzických osob. Srovnáme-li podle dostupných údajů (počty registrovaných podnikatelů fyzických osob, registrovaných soukromě hospodařících zemědělců a registrovaných svobodných povolání) podnikatelskou aktivitu v mikroregionu se situací ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Vyškov, resp. v Jihomoravském kraji, je mikroregion Rakovec celkově charakteristický vzhledem ke kraji podprůměrnou úrovní intenzity soukromého podnikání, avšak vzhledem k správnímu obvodu mírně nadprůměrnou úrovní (viz Tab. 3.5). Podnikatelské aktivity v mikroregionu pozitivně ovlivňuje poloha území v širším zázemí města Brna a dobrá dopravní dostupnost. Nejvyšší úrovně intenzity soukromého podnikání v mikroregionu dosahuje obec Olšany, nadprůměrných hodnot v rámci mikroregionu dosahují rovněž město Rousínov a obec Komořany. Na druhé straně v rámci mikroregionu nejnižší intenzitu soukromého podnikání vykazují Habrovany. Můžeme však konstatovat, že rozdílná podnikavost místního obyvatelstva nemá negativní vliv na situaci na zdejšímu trhu práce, pouze to dokumentuje skutečnost, že zdejší obyvatelstvo v závislosti na místních podmínkách preferuje zaměstnanecský poměr před vlastní samostatně výdělečnou činností.

Tab. 3.5: Intenzita soukromého podnikání v mikroregionu Rakovec (stav k 31. 12. 2001)

Obec	Počet podnikatelů*	Počet podnikatelů na 1000 obyvatel
Habrovany	92	123
Komořany	103	158
Olšany	78	178
Podbřežice	32	138
Rousínov	806	163
Tučapy	66	136
Mikroregion Rakovec	1 177	157
Správní obvod Vyškov		147
Jihomoravský kraj		168

Pramen: Registr ekonomických subjektů ČR k 31. 12. 2001, ČSÚ, Praha

Poznámka: * podnikatelé fyzické osoby, soukromě hospodařící rolníci a svobodná povolání

Pro hospodářství jakéhokoli území má značný význam **přítomnost zahraničních investorů**. Zahraniční kapitál vstoupil především do průmyslové výroby a do odvětví obchodu a produktivních služeb. Podniky se zahraniční kapitálovou účastí dosahují ve srovnání s ostatními podniky v průměru lepších hospodářských výsledků, vyšší produktivity práce, značně vyššího objemu investic, mají lepší přístup k know-how a na nové trhy.

Na hospodářské základně mikroregionu se podniky se zahraniční kapitálovou účastí podílí zatím malou měrou. Německý kapitál vlastní minoritní 4% podíl akcií společnosti Tusculum, a.s., z dalších zaměstnavatelů ovládaných zahraničními investory uveďme např. rousínovské společnosti A.T.MARKETING, spol. s r.o., ECON SOLAR, s.r.o..

Většina zahraničních investorů z mnoha důvodů preferuje při svém vstupu do regionu, resp. do České republiky obecně, výstavbu svých výrobních či obchodních kapacit na zelené louce před koupí existujících (většinou starších) objektů. V této souvislosti je nutné věnovat pozornost přípravě nových lokalit, určených pro hospodářské využití. Základní podmínkou pro eventuální oslovování potenciálních investorů je v souladu s územně plánovací dokumentací vhodně připravená lokalita s vyjasněnými majetkoprávními vztahy. Disponibilní podnikatelské plochy se podle informací poskytnutých představiteli obcí mikroregionu nachází v Rousínově, Komořanech a Habrovanech. V Rousínově je v rámci územního plánu pro výrobní činnosti vyčleněna plocha 117 ha, v případě Komořan a Habrovan se jedná o plochy o rozloze 1 ha určené pro rozvoj drobných podnikatelských aktivit.

Základním zdrojem informací o průmyslových a stavebních podnicích mikroregionu byly údaje publikované Českým statistickým úřadem, některé účelové databáze (především databáze Významné podniky České republiky v roce 2000) a databáze Výzkumného centra regionálního rozvoje Masarykovy univerzity (VCRR MU).

Přehled nejvýznamnějších průmyslových a stavebních firem působících na území mikroregionu přináší Tab. 3.6. Do tabulky byly zařazeny podniky s více než 20 pracovníky a vybrané další podniky.

Tab. 3.6: Nejvýznamnější průmyslové firmy se sídlem na území mikroregionu Rakovec (stav k 1. 1. 2003)

název	místo	OKEČ	odvětví	poč. prac.
Tusculum a.s.	Rousínov	361400	nábytkářský	773
European Data Industries s.r.o.	Komořany	365000	ostatní	250
Rostroj, a.s.	Rousínov	293100	strojírenský	154*
FRAMOZ s.r.o.	Rousínov	361000	nábytkářský	76
Mgr. Jirí Šilhánek - Sollus	Tučapy	203000	dřevozpracující	30
VRÁNA, s.r.o.	Tučapy	361000	nábytkářský	30
A – TERM, spol. s r.o.	Rousínov	252300	plastikářský	25-49
Petr Pupp - FEROBET	Rousínov	266600	stavebních hmot	20
Evžen Luža	Rousínov	361300	nábytkářský	17
Jaroslav Křemeček	Tučapy	151000	potravinářský	15
Slunap Brno	Olšany	212100	papírenský	11
Antonín Halouzka - Pekařství	Rousínov	158100	potravinářský	10-24
Vladimír Buček – bytové doplňky KOVO - DŘEVO	Rousínov	203010	dřevozpracující	10-24
ECON SOLAR, s.r.o.	Rousínov	286300	kovodělný	10-24
REPO s.r.o.	Rousínov	354300	strojírenský	10-24

Poznámka: * údaje k 1.1.2001

Trh práce

Se stabilitou ekonomických subjektů, resp. jejich odbytovými možnostmi, a strukturou regionální ekonomiky, úzce souvisí vývoj na trhu práce. V mikroregionu je podle aktuálních údajů z konce roku 2002 bez práce asi desetina ekonomicky aktivních obyvatel. Při takto vysoké hodnotě je zřejmé, že nezaměstnanost je vážným problémem regionální ekonomiky. Přesto je míra nezaměstnanosti v mikroregionu dlouhodobě nižší než odpovídající hodnota v kraji nebo ČR.

Míra nezaměstnanosti prochází typickými sezónními výkyvy: je vysoká v zimních měsících, postupně se snižuje s tím, jak přibývají příležitosti sezónního zaměstnání ve stavebnictví, zemědělství aj. Zvýší se potom v létě, kdy se úřadech práce registrují čerství absolventi škol, mírně klesá s jejich postupným umísťováním na trhu práce a opět roste s ukončováním sezónních prací. Mimo tyto pravidelné oscilace, které jsou pozorovatelné ve většině regionů, prochází nezaměstnanost také dlouhodobějšími oscilacemi. V jejich průběhu se mění také relativní pozice jednotlivých regionů a obcí.

Sezónními oscilacemi procházela míra nezaměstnanosti i v roce 2002, v jeho průběhu – zejména ve druhé polovině roku - však docházelo k postupnému zvyšování nezaměstnanosti v celém státě a současně se zhoršovala relativní pozice Jihomoravského kraje a s ním i mikroregionu Rakovec. V březnu 2002 byla míra nezaměstnanosti v kraji průměrná, avšak v polovině roku již byla o 1,9% a koncem roku o 1,4% vyšší než v ČR. Nezaměstnanost v mikroregionu se především díky jeho výhodné poloze udržuje pod průměrem kraje i ČR, avšak tento rozdíl se v průběhu roku 2002 snižoval. V březnu i červnu 2002 byla míra nezaměstnanosti v regionu o 1,2% nižší než v ČR, avšak na konci roku už jen 0,4% nižší. Pozitivní rozdíl vůči kraji však zůstal v průběhu roku zachován (viz Tab. 3.7).

Tab. 3.7: Vývoj míry nezaměstnanosti v roce 2002

Obec	Počet EAO	Březen 2002		Červen 2002		Prosinec 2002	
		Uchazeči	Míra nezam. (%)	Uchazeči	Míra nezam. (%)	Uchazeči	Míra nezam. (%)
Habrovany	318	26	8,2	26	8,2	33	10,4
Komořany	327	30	9,3	28	8,6	31	9,5
Olšany	214	17	7,9	16	7,5	21	9,8
Podbřežice	92	8	8,7	10	10,9	8	8,7
Rousínov	2383	181	7,6	164	6,9	230	7,7
Tučapy	224	28	12,5	23	10,3	26	11,6
Mikroregion	3558	290	8,2	267	7,5	349	9,8
JM kraj	568315	54947	9,6	59808	10,6		11,6
ČR	5253400		9,4		8,7		10,2

Pramen: Regionální rozvojová agentura jižní Moravy a Ministerstvo práce a sociálních věcí

Při pohledu na situaci uvnitř regionu jsou zřetelné rozdíly v míře nezaměstnanosti mezi jednotlivými obcemi. Tyto rozdíly však v čase zůstávají poměrně stabilní a nemají tendenci se prohlubovat: měříme-li tyto rozdíly variačním koeficientem (směrodatná odchylka míry nezaměstnanosti dělená průměrem), pozorujeme spíše sezónní oscilaci hodnot koeficientu než nějakou trvalejší změnu. Dlouhodobě nejnižší zůstává míra nezaměstnanosti v Rousínově. Ukazuje to na snazší dostupnost zaměstnání v městském středisku než ve venkovských obcích, resp. také na podnikatelskou aktivitu místních obyvatel. Naopak dlouhodobě nadprůměrná je míra nezaměstnanosti v Tučapech.

Mimo celkově vysokou nezaměstnanost je problémem trhu práce v mikroregionu její dlouhodobý charakter. To zprostředkovaně ovlivňuje pracovní návyky obyvatel v ekonomicky aktivním věku a ztěžuje jejich následné uplatnění na trhu práce. Důsledkem dlouhodobě vysoké nezaměstnanosti v mikroregionu je vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných – lidí, kteří jsou bez zaměstnání déle než 12 měsíců. V podmínkách zvyšující se konkurence na trhu práce je nalezení pracovního uplatnění těchto osob značně ztíženo. Částečným řešením je dostatečná nabídka rekvalifikačních programů.

Další skupinou, která tvoří velký podíl mezi nezaměstnanými, jsou absolventi škol. Omezené možnosti získat v regionu zaměstnání odpovídající získanému vzdělání a kvalifikaci jsou jednou z příčin odchodu mladých lidí mimo region.

1.4 CESTOVNÍ RUCH A REKREACE

Potenciál pro rozvoj cestovního ruchu

Výlety do přírody a poznávání nových míst se z činnosti, jíž se původně věnovaly jen elitní, početně omezené skupiny obyvatel, staly v průběhu 20. století masovou formou trávení volného času. Přispěl k tomu proces urbanizace, který přivedl většinu obyvatel do měst, která se stala hlavními zdrojovými oblastmi cestovního ruchu. Volné víkendy spolu s omezenými možnostmi cestování do zahraničí v 50. až 80. letech vedly ke značnému rozšíření domácího cestovního ruchu. Specifickým fenoménem bylo rozšíření chataření a chalupaření, které částečně změnilo vzhled krajiny a některých sídel i v mikroregionu Rakovec.

V 90. letech došlo v ČR k významnému zvýšení počtu cest za rekreací do zahraničí. Po útlumu začátkem 90. let však poměrně rychle dochází i k oživení zájmu o domácí cestovní ruch. Návštěvníci, často právě díky zkušenostem ze zahraničí a také díky zvýšení turistické nabídky domácích regionů, jsou však náročnější, jak v požadavcích na služby, tak i na informace o regionu a řada z nich očekává nejen "statické" atraktivity cestovního ruchu jako jsou kulturní či přírodní památky nebo esteticky hodnotná krajina, ale také nabídku specifických aktivit - nabídku aktivních forem trávení volného času, poznávání místních tradic při různých slavnostech, jarmarcích, festivalech apod. Fenoménem 90. let se stalo masové rozšíření cykloturistiky jako jedné z aktivních forem rekreace.

S otevřením hranic se současně zvýšil zájem zahraničních turistů o návštěvu ČR, i když tato návštěvnost je dosud v rozhodující míře koncentrována do velmi omezeného počtu lokalit. S rozšiřováním nabídky aktivit i v dosud méně "známých" regionech se však tento stav postupně začíná měnit.

V mikroregionu Rakovec existují relativně příznivé předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu. Tyto předpoklady vyplývají především z následujících skutečností:

- estetická hodnota členité kulturní krajiny území.
- výhodná poloha v rámci brněnské aglomerace a na nadregionálních dopravních trasách
- řada kulturních a historických památek
- tradice kulturních akcí v obcích mikroregionu
- rozsáhlé lesní komplexy v severní části regionu (Drahanská vrchovina)

Jiný předpoklad pro rozvoj cestovního ruchu, který je v regionu k dispozici, vyplývá ze skutečnosti, že mikroregion byl v minulosti místem pobytu významných osobností. Zpřístupnění historie regionu formou informačních tabulí, turistických informací, naučných stezek aj. v rámci programu interpretace místního dědictví je tak dalším zdrojem, který může potenciálně přispět jak ke zvýšení turistické atraktivity území a zvýšení jeho návštěvnosti, tak i ke zlepšení vzhledu sídel i krajiny a posílení regionální identity místních obyvatel.

Také kulturní krajina regionu má potenciál pro větší turistické využití v případě jejího „zpřístupnění“ formou označení nových tras, případně i vybudování nových cest a linií, rozčleňujících krajinu (stromořadí, vodní plochy apod.). Velké relativní výškové rozdíly krajiny na úbočí Drahanské vrchoviny nabízejí řadu míst jedinečných výhledů, avšak některá z těchto míst vyžadují také „zpřístupnění“ formou umístění mapy či informační tabule.

I ve venkovské krajině je mnoho „významných“ míst, které byly v minulosti dějištěm zajímavých událostí či se k nim váží pověsti a je možné je turisticky zpřístupnit prostým

zveřejnění informací o těchto místech nebo vybudováním naučné stezky. Síť místních komunikací, budovaná v minulosti zemědělskými a lesními podniky nebo obcemi, vytváří dobré předpoklady pro rozvoj cykloturistiky.

Ve všech uvedených případech – ať jde o zpřístupnění folklorních tradic, místní historie nebo krajiny – se jedná o turistické využití potenciálu vytvořeného minulými generacemi. „Čerpání“ tohoto zdroje proto musí být citlivé a regulované, tak, aby tento zdroj zůstal zachován i dalším generacím. Proto jsou preferovány dekoncentrované formy turistiky a cílovými skupinami jsou rodiny a jiné menší skupiny návštěvníků, spíše než masová koncentrovaná turistika. Zmíněné formy interpretace místního dědictví a jeho využití pro rozvoj cestovního ruchu jsou také spojeny s hlubším poznáváním území ze strany návštěvníků a tím i s vytvářením hlubšího vztahu k tomuto území.

Existující potenciál pro rozvoj cestovního ruchu je dále zesílen relativně výhodnou polohou území a jeho dobrou dostupností. Zdrojovou oblastí návštěvníků je především brněnská aglomerace, ale v menší míře i vzdálenější městské aglomerace, s potenciálem pro získání návštěvníků ze zahraničí. V sousedství či v blízkosti mikroregionu však leží několik oblastí s podobnou nabídkou aktivit a atraktivit cestovního ruchu. Tyto oblasti tak do jisté míry konkurují mikroregionu při rozhodování návštěvníků o volbě místa jejich krátkodobé či střednědobé rekreace. Specifickými konkurenčními regiony jsou Moravský kras a slavkovské bojiště. Při rozumném managementu cestovního ruchu se však poloha v blízkosti těchto turistických regionů může stát výhodou, pokud region dokáže nabídnout jiné aktivity a formy trávení volného času. Blízkost těchto turistických regionů je tak možné interpretovat spíše pozitivně, neboť vytváří předpoklad pro vytvoření komplexního nadregionálního produktu cestovního ruchu. Turistická návštěvnost proto do značné míry závisí na způsobu, jakým bude místní dědictví potenciálním návštěvníkům interpretováno a prezentováno, a také na propagaci existující nabídky.

Specifickým potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu je také pozitivní image mikroregionu jako oblasti se zdravým životním prostředím a pohostinnými lidmi, kteří umí využívat místní zdroje trvale udržitelným způsobem.

Předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu – turistické cíle

Předpoklady pro rozvoj odvětví cestovního ruchu jsou v mikroregionu nadprůměrné. Hlavní turistická sezóna je v létě, avšak za krátkodobými výlety, spojenými s návštěvou akcí nebo za výlety na kole směřují návštěvníci do regionu i na jaře a na podzim. Zejména v této době se otevírá prostor pro zvýšení návštěvnosti rozšířením existující nabídky akcí a aktivit. Při rozumném managementu, kvalitních službách a dobré propagaci tak existuje předpoklad pro využití ubytovacích zařízení cestovního ruchu po větší část roku.

Turisticky významná místa a atraktivity se nacházejí v každé z obcí mikroregionu (viz Tab. 4.1). Rozvojový potenciál spočívá vedle zmíněné interpretace místní historie také v turistickém zpřístupnění místních výrobních tradic a místní kultury. Vzhledem k bohatství mikroregionu na různé projevy lidové kultury je možné tyto akce „zpřístupnit“ návštěvníkům jejich propagací mimo region.

Tab. 4.1: Turistické cíle a turistická infrastruktura v obcích mikroregionu

Obec	Značená turist. cesta	Cyklo-trasa	Koupa-liště, možnost koupání	Významná místa	Tradiční kulturní a sportovní akce
Habrovany	ne	ano	ne	zámek (1773), zámecký park, kostel Nejsvětější Trojice (16. stol.), přírodní památka Panská skála	
Komořany	ne	ne	ne	kostel sv. Barbory (jádro z 13. stol.), socha sv. Jana Nepomuckého, socha sv. Floriána, přírodní památka Mechovkový útes, přírodní rezervace Stepní stráň	hody (září)
Olšany	ano	ano	ano	Olšanský les, východisko turistických cest, farma B. Polívky	babské hody (květen)
Podbřežice	ne	ne	ne	kostel sv. Petra a Pavla (1907), náhrobek malíře Ondřeje Vítka	hody (červen)
Rousínov	ano	ano	ano	radnice, stará pošta, kostel sv. Máří Magdaleny, (1717), kaple sv. Floriána, židovský hřbitov, rodný dům Františka Sušila, kostel sv. Václava v Rousínovci, kostel sv. Filipa a Jakuba v Královopolských Vážanech, zvonice, barokní fara, přírodní památka Hřebenatkový útes,	Václavské hody (září), Rousínovský běh (únor), pochod Dražanskou vysočinou (březen)
Tučapy	ne	ne	ne		babské hody (květen), Tučapská desítka (květen), soutěže požárních družstev (srpen)

Pramen: dotazníkové šetření

Infrastruktura a služby pro cestovní ruch

Vzhledem k turistickému potenciálu území existuje v regionu jen řídká síť značených turistických cest. Je reprezentována červeně značenou turistickou cestou č. 0515 vycházející od rousínovského nádraží a vedoucí přes Královopolské Vážany Vítovickým údolím na Kalečnick a do údolí Říčky, modře značenou trasou č. 2014 z Nemojan do Olšan, ke Třem javorům a přírodním parkem Údolí Říčky do Ochoze, a žlutě značenou trasou č. 7518 vedoucí z Hostěnic přes Kalečnick a Tři javory do Račic.

Územím prochází několik cyklotras. Trasa č. 507 vedoucí z Němčan přes Rousínov a Vítovice má charakter dálkové trasy (součást trasy Hradec Králové – Břeclav). Z této dálkové trasy odbočuje v Rousínově trasa 5071 do Habrovan (dvě větve) a dále do Nemojan, Pístovic, Ježkovic a Vyškova, a v Habrovanech pak trasa 5072 do Olšan, ke Třem javorům, Pístovic a Ruprechtova.

Pro zimní lyžařskou turistiku jsou v regionu vzhledem k nízké nadmořské výšce, krátké průměrné době trvání sněhové pokrývky a převážně jižní orientaci svahů jen omezené předpoklady. Současně však s ohledem na úspěšnost některých lyžařských areálů v blízkých pahorkatinných regionech je třeba zvážit i možnosti rozvoje zimní sportovní rekreace v regionu.

Naučná stezka v regionu dosud neexistuje. V mikroregionu přitom existuje množství podnětů pro zřízení dalších naučných stezek, které by seznamovaly návštěvníky s místní přírodou, lidovými zvyky a tradicemi, kulturní i hospodářskou historií, architekturou, náboženskými tradicemi, pobytem významných osobností aj. Jiným podnětem ke zvýšení návštěvnosti je

pojmenování existujících stezek i nově vytvářených či navrhovaných tras. Nedostatečná je také nabídka možností koupání.

Zvýšení návštěvnosti je možné podpořit také budováním turistické infrastruktury v navštěvovaných místech a na křižovatkách cest – odpočívky, informační panely, lavičky apod.

Služby cestovního ruchu

Mikroregion Rakovec je v současnosti navštěvován turisty, návštěvnost však neodpovídá existujícímu potenciálu. To se odráží i v nabídce ubytovacích možností a dalších turistických služeb. Nabídka ubytovacích zařízení cestovního ruchu není příliš rozsáhlá. Hlavními středisky cestovního ruchu v regionu jsou Olšany a Rousínov. Pouze těchto obcích existují ubytovací zařízení (viz Tab. 4.2). V Rousínově se přitom jedná pouze o ubytovnu v internátě střední školy – tedy zařízení, které slouží primárně jiným účelům než cestovnímu ruchu.

V mikroregionu je tak v provozu jeden vyhlášený hotel, jeden penzion a jedna ubytovna. Chybí např. kemp nebo zařízení pro agroturistiku. Celkovou ubytovací kapacitou je mikroregion poměrně hluboko pod republikovým průměrem (ten je cca 50 lůžek na 1000 obyvatel). Odráží to převážně krátkodobý charakter turistických návštěv mikroregionu (převažují jednodenní výlety bez ubytování),

Tab. 4.2: Ubytovací zařízení cestovního ruchu v mikroregionu Rakovec

Obec	Název zařízení	Typ zařízení	Počet lůžek
Olšany	U krále (farma B. Polívky)	hotel	42
Olšany	U Kalábů	penzion	25
Rousínov	domov mládeže SOU	ubytovna	50

Pramen: dotazníkové šetření

1. 5 DOPRAVA A DOPRAVNÍ OBSLUŽNOST

Doprava a dopravní obslužnost

Dopravní poloha mikroregionu Rakovec je velmi exponovaná – je tudy vedena dálnice Praha – Brno – Vyškov a železniční trať Brno – Vyškov – Přerov, v dostupné vzdálenosti se nachází letiště Brno-Tuřany. Exponovanost je zvyšována také polohou mikroregionu v bezprostředním zázemí Brněnské aglomerace.

Obr. 5.1: Poloha mikroregionu Rakovec v dopravní síti

Zdroj : Autoatlas Česká republika 1:100 000, Geodézie ČS, a.s., Geodézie Brno, a.s., 1996

ŽELEZNIČNÍ SÍŤ

Územím mikroregionu prochází železniční **trať č. 300 Brno – Rousínov – Vyškov – Nezamyslice - Přerov**. Na trati, která byla usnesením vlády ČR č. 766 z 20. prosince 1995 zařazena do kategorie celostátních drah, jsou v území mikroregionu Rakovec zřízeny dvě stanice – v Rousínově a v Komořanech. Dráha má význam jako spojnice severního (Praha – Olomouc – Ostrava) a jižního hlavního tahu (Plzeň – České Budějovice – Havlíčkův Brod – Brno – Břeclav) a také jako spojnice Brna a Ostravy. Trať byla v druhé polovině devadesátých let elektrizována a alespoň částečně uvedena do řádného technického stavu. Ve východních partiích mikroregionu je udržována stavební uzávěra pro zamýšlenou výstavbu vysokorychlostní tratě (větev z Brna do Ostravy).

SILNIČNÍ SÍŤ

Hlavní dopravní osu území mikroregionu Rakovec tvoří **dálnice D1 Praha – Brno – Vyškov**, její dostupnost z obcí mikroregionu umožňují sjezdy Rousínov (umístěný v km 216) a Vyškov-západ (km 226). Dálnice je součástí silniční větve panevropského multimodálního koridoru č. VI.B a zároveň je pod označením E 462 zařazena do sítě dálkových evropských silnic.

Mikroregionem prochází také **komunikace druhé třídy č. II/430**, která je vedena souběžně s dálnicí D1 z Brna přes Holubice, Rousínov, Komořany a Tučapy do Vyškova.

V silniční síti mikroregionu hrají důležitou roli silnice III. třídy. Ty jsou určeny k vzájemnému spojení obcí nebo k jejich napojení na ostatní pozemní komunikace. Pouze komunikací III. třídy jsou dostupné obce Olšany, Habrovany a Podbřežice. Důležité dopravní tepny mikroregionu představují také místní komunikace, které slouží převážně místní dopravě na území obce (případně spojují jednotlivé obce mezi sebou).

Silnice III. třídy a místní komunikace jsou v řadě případů ve špatném technickém stavu, jehož příčinou je zanedbaná údržba vlivem přetrvávajícího nedostatku finančních prostředků. Tento stav přitom znamená závažný problém, protože tyto komunikace zajišťují elementární dostupnost jednotlivých objektů silniční dopravou a jako takové mohou podvazovat hospodářský a sociální rozvoj celého mikroregionu. Bližší informaci o stavu místních komunikací podává Tab. 5.1.

Tab. 5.1: Stav místních komunikací (MK) v obcích mikroregionu Rakovec

Obec	Celková délka MK (v km)	Délka MK vyžadující opravu (v km)	Podíl MK vyžadujících opravu (v %)
Habrovany	5,0	2,0	40,0
Komořany	2,0	0,4	20,0
Olšany	40,0	11,0	27,5
Podbřežice	1,5	.	.
Rousínov	19,5	10,0	51,3
Tučapy	1,5	.	.

Pramen: Dotazníkové šetření obcí mikroregionu Rakovec (2003)

INTENZITA PROVOZU NA SILNIČNÍ SÍTI

V roce 2000 bylo na dálniční a silniční síti České republiky provedeno sčítání dopravy organizované ředitelstvím silnic a dálnic ČR. Nejzatíženější komunikací v mikroregionu Rakovec je kromě úseků dálnice D1, na nichž intenzita provozu překračuje hodnoty 20 tisíc vozidel za den, silnice č. II/430. Po ní v úseku Rousínov – odbočka na Luleč projelo v roce 2000 za 24 hodin 6032 vozidel a v úseku Holubice, Stará pošta – Rousínov 4869 vozidel.

LETECKÁ DOPRAVA

Specifikem mikroregionu je jeho **prostorový kontakt s mezinárodním letištěm Brno - Tuřany**. Přestože jde podle počtu přepravených osob o druhé největší letiště v ČR, jeho význam spočívá především v nepravidelné přepravě osob a v menší míře i nákladů.

VEŘEJNÁ DOPRAVA

V průběhu 90. let výrazně vzrostla intenzita individuální automobilové dopravy a naopak poklesl počet cestujících ve veřejné dopravě. Protože vybrané jízdné nepokrývá provozní náklady, je pro zajištění dopravní obsluhy území nutná účast veřejných rozpočtů.

Otázka výše finančních prostředků, které směřují do veřejné dopravy, je zcela zásadní. V současnosti je podle zákona č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů, základní dopravní obslužnost (dále ZDO) chápána jako stav, kdy je zajištěna doprava do zaměstnání, do škol, do úřadů a do zdravotnických zařízení, a to včetně cest zpět. Od roku 2003 stanovují rozsah ZDO ve svém územním obvodu kraje. Pokud jde o financování, je jednak stále užívána dotace ze státního rozpočtu a jednak kraje mohou v rámci samostatné působnosti použít příspěvek ze svého rozpočtu. Tentýž principu je od roku 2003 uplatňován i v železniční dopravě. Regulací obou dopravních oborů z jednoho místa by mohla být

konečně odstraněna jejich vzájemná konkurence. Výsledkem by mohly být provázané jízdní řády s odstraněním souběžných jízd vlaků a autobusů ve stejný čas po stejné trase. Nový systém by také mohl usnadnit postupné zavádění **integrovaných dopravních systémů**. Na veřejnou dopravu, ač je zajišťována různými dopravními systémy a dopravci (železnice, autobusy), je nutné pohlížet jako na jednotný systém – minimálně pro zabezpečení účelnosti vynakládaných prostředků.

(Vyšší rozsah dopravy je možno sjednat formou tzv. **ostatní dopravní obslužnosti (ODO)**. Rozdíl spočívá v tom, že zatímco v případě ZDO je plátcem prokazatelné ztráty stát - potažmo kraj - v případě ODO ji hradí dotčené obce.)

Úroveň plošné dopravní obsluhy veřejnou dopravou se liší podle konkrétní situace v území. Podstatný vliv má především postavení obce v sídelním systému (počet obyvatel) a její poloha v dopravní síti (centrální, periferní). Významným faktorem rozvoje sítí veřejné dopravy je též koncentrace pracovních míst a s tím související dojížděka do zaměstnání.

V podmínkách mikroregionu Rakovec zabezpečuje plošnou dopravní obslužnost autobusová a železniční doprava.

Charakter dopravní obslužnosti zajišťované v regionu linkovou autobusovou dopravou odpovídá popsaným obecným tendencím. Obce, které leží na hlavních komunikacích – tzn. v tomto případě na silnici č. II/430 spojující Brno s Rousínovem a Vyškovem (obce Rousínov, Komořany a Tučapy) - jsou v pracovní dny obslouženy výrazně lépe než ostatní. Standardní situace panuje v Olšanech a Habrovanech, huře je dopravní obslužnost zajištěna v Podbřežicích. Nepříznivá situace (s výjimkou Rousínova – vliv dálkových linek) panuje v obcích mikroregionu Rakovec o víkendech – v sobotu a neděli je zcela bez autobusového spojení obec Podbřežice, v sobotu navíc i Habrovany a Olšany. Bližší informace o vedení autobusových linek a o počtech spojů v jednotlivých relacích přináší tab.2 a 3.

Poměrně dobře je zajištěna dopravní obsluha železniční dopravou. Stanice jsou sice lokalizovány pouze v Rousínově a v Komořanech, avšak na rozdíl od autobusové dopravy je vlakové spojení rovnoměrně zajišťováno i o víkendových dnech. Podrobnosti viz Tab.4.

Hodnocení stávajícího stavu zajištění dopravní obslužnosti z pohledu členských obcí mikroregionu je epřiblíženo v Tab. 5.2.

SHRNUTÍ

Situaci v dopravě a dopravní obslužnosti lze v mikroregionu Rakovec shrnout následovně:

- velmi exponovaná dopravní poloha mikroregionu (dálnice, železnice, letiště Brno-Tuřany, poloha v bezprostředním zázemí Brněnské aglomerace);
- průchod dálnice D1 Praha – Brno – Vyškov územím mikroregionu (dálniční sjezdy Rousínov a Vyškov-západ);
- průchod elektrizované dráhy č. 300 Brno – Vyškov - Přerov územím mikroregionu;
- zhoršující se technický stav silnic III.třídy a místních komunikací na území mikroregionu;
- poměrně dobře zajištěná dopravní obslužnost linkovou autobusovou dopravou v pracovní dny, její špatné zajištění o víkendu (s výjimkou Rousínova);
- standardně zajištěná dopravní obslužnost železniční dopravou, a to včetně víkendů.

Tab. 5.2: Přehled autobusových linek zajišťujících dopravní obslužnost území mikroregionu Rakovec

DÁLKOVÉ LINKY			
Číslo	NÁZEV LINKY	Dopravce	Zastávky v obcích mikroregionu
720 270	Brno–Kroměříž–Zlín–Luhačovice	ČSAD Brno-město, a.s.	Rousínov
720 271	Brno–Kroměříž–Zlín–Bystřice p. Host.–Vsetín	ČSAD Brno-město, a.s.	Rousínov
720 280	Brno–Prostějov–Olomouc	ČSAD Brno-město, a.s.	Rousínov
720 281	Brno–Prostějov–Olomouc–Bruntál–Malá Morávka–Karlova Studánka	ČSAD Brno-město, a.s.	Rousínov
720 285	Brno–Prostějov–Olomouc–Hranice–Rožnov p. Radh.	ČSAD Brno-město, a.s.	Rousínov
720 290	Brno–Prostějov–Olomouc–Šumperk–Jeseník	ČSAD Brno-město, a.s.	Rousínov
720 303	Brno–Vyškov–Prostějov–Přerov–Teplice n.B.–Rožnov p. Radh.–Prostřední Bečva	FTL-First Transport Lines, a.s.	Rousínov
770 430	Bystřice p. Host.–Kroměříž–Vyškov–Brno	ČSAD Kroměříž, a.s.	Rousínov
770 431	Kroměříž–Morkovice–Vyškov–Brno	ČSAD Kroměříž, a.s.	Rousínov
780 001	Prostějov–Vyškov–Brno–Svitavy–Holice–Hradec Králové–Jičín–Mladá Boleslav	Svatopluk Přidal spol. s r.o.	Rousínov
780 960	Prostějov–Vyškov–Rousínov–Brno–Jihlava	FTL-First Transport Lines, a.s.	Rousínov
780 980	Prostějov–Vyškov–Brno–Svitavy–Pardubice–Hr.Králové–Ml.Boleslav–Č.Lípa–N.Bor–Rumburk	FTL-First Transport Lines, a.s.	Rousínov
810 150	Vyškov–Brno–Hr.Králové–Jičín–Liberec–Harrachov	ČSAD Vyškov a.s.	Rousínov
810 821	Vyškov–Brno–Praha–Plzeň–Mar.Lázně–Fr.Lázně	ČSAD Vyškov a.s.	Rousínov
820 220	Zlín–Kroměříž–Brno	Zlínská dopravní, a.s.	Rousínov, Tučapy
820 221	Zlín–Kroměříž–Brno–Praha	ČSAD Vsetín a.s.	Rousínov
820 225	Luhačovice–Zlín–Kroměříž–Brno–Praha	ČSAD Vsetín a.s.	Rousínov
820 226	Zlín–Holešov–Kroměříž–Vyškov–Brno	ČSAD Vsetín a.s.	Rousínov
850 025	Krnov–Karlova Studánka–Bruntál–Olomouc–Prostějov–Brno	Connex Morava a.s.	Rousínov
920 001	Přerov–Brno–Znojmo	Connex Morava a.s.	Rousínov
REGIONÁLNÍ LINKY (ostatní linky do Brna)			
Číslo	NÁZEV LINKY	Dopravce	Zastávky v obcích mikroregionu
810 221	Vyškov–Rousínov–Brno	Jarmila Brtníková – Cestovní kancelář BTC	Komořany, Rousínov, Tučapy
810 680	Vyškov–Luleč–Rousínov–Brno	ČSAD Vyškov a.s.	Komořany, Rousínov, Tučapy
810 681	Vážany–Ivanovice n.Hané–Vyškov–Rousínov–Brno	ČSAD Vyškov a.s.	Komořany, Rousínov, Tučapy
810 690	Olšany–Rousínov–Brno	ČSAD Vyškov a.s.	Habrovany, Olšany, Rousínov
810 780	Bučovice–Dražovice–Rousínov–Brno	ČSAD Vyškov a.s.	Komořany, Podbřežice, Rousínov
MÍSTNÍ LINKY			
Číslo	NÁZEV LINKY	Dopravce	Zastávky v obcích mikroregionu
810 060	Slavkov u Brna–Rousínov–Pozořice, Jezera	ČSAD Vyškov a.s.	Komořany, Rousínov
810 110	Slavkov u Brna–Rousínov–Vyškov	ČSAD Vyškov a.s.	Komořany, Rousínov, Tučapy
810 210	Vyškov–Rousínov–Slavkov u Brna	Jarmila Brtníková – Cestovní kancelář BTC	Komořany, Rousínov, Tučapy
810 620	Vyškov–Lysovice	ČSAD Vyškov a.s.	Tučapy
810 700	Vyškov–Rousínov–Habrovany–Olšany	ČSAD Vyškov a.s.	Habrovany, Komořany, Olšany, Rousínov, Tučapy
810 702	Podbřežice–Rousínov	ČSAD Vyškov a.s.	Komořany, Podbřežice, Rousínov
810 710	Komořany–Rousínov, Kroužek–Habrovany–Olšany	ČSAD Vyškov a.s.	Habrovany, Komořany, Olšany, Rousínov
810 940	Bučovice–Dražovice–Rousínov–Vyškov	ČSAD Vyškov a.s.	Komořany, Podbřežice, Rousínov, Tučapy
810 970	Rašovice–Vyškov	ČSAD Vyškov a.s.	Komořany, Podbřežice, Tučapy

 Pramen: <http://www.mdcr.cz>; <http://www.jizdnirady.cz>

Tab. 5.3: Celkový počet přímých autobusových spojů vyjíždějících z obcí mikroregionu Rakovec a počty přímých spojů do Rousínova, Vyškova a Brna v rámci jízdního řádu 2002/2003

Obec	Počty přímých autobusových spojů z obcí mikroregionu											
	v pracovní dny				v sobotu				v neděli			
	celkem	do Rousínova	do Vyškova	do Brna	celkem	do Rousínova	do Vyškova	do Brna	celkem	do Rousínova	do Vyškova	do Brna
Habrovany	24	12	1	4	4	2	1	.
Komořany	139	67	53	28	1	.	1	.	7	2	4	.
Olšany	12	12	1	4	2	2	1	.
Podbřežice *)	7	3
Rousínov **)	221	x	85	64	40	x	21	19	68	x	36	29
Tučapy	107	47	54	24	7	2	5	2	11	3	7	1

Poznámky: *) zastávka Podbřežice (nejsou uvedeny spoje ze zastávky Podbřežice, rozc. 1.0)

***) uvedeny jsou pouze spoje odjíždějící ze zastávky Rousínov, nám.

Pramen : <http://www.mdcz.cz>; <http://www.jizdnirady.cz>

Tab. 5.4: Počty vlakových spojů z obcí mikroregionu Rakovec do Rousínova, Vyškova a Brna v rámci jízdního řádu 2002/2003

Obec	Podíl výdajů na dopravu z rozpočtu obce	Názor obce, zda současný stav dopravní obslužnosti vyhovuje	Jaké spojení obec postrádá
Habrovany	.	ano	.
Komořany	41 000,- Kč (0,01%)	ano	.
Olšany	35 000,- Kč (1,1%)	ano	.
Podbřežice	21 000,- Kč (0,5%)	ne	spojení do Rousínova (návštěva lékaře)
Rousínov	350 000,- Kč (0,6%)	ano	Špatné zajištění dopravní obslužnosti místních částí Vítovice, Královopolské Vážany, Kroužek a Slavíkovice
Tučapy	35 000,- Kč (1,0%)	ano	.

Pramen: Dotazníkové šetření obcí mikroregionu Rakovec (2003)

1.6 KOMERČNÍ A VEŘEJNÉ SLUŽBY A OBČANSKÁ VYBAVENOST

Rozmístění provozoven služeb a zařízení občanské vybavenosti je výsledkem působení dvou protichůdných tendencí: efektivity provozu daného zařízení, která působí ve směru koncentrace obslužných provozoven a zařízení do největších center s dostatečným počtem zákazníků, a uspokojení potřeb obyvatel, které je největší při rovnoměrném zastoupení všech druhů služeb ve všech sídlech. Výsledek působení těchto protichůdných tendencí na rozmístění jednotlivých druhů služeb je ovlivněn řadou faktorů – vedle vztahů nabídky a poptávky je to velikostní struktura sídel, poloha území, dostupnost objektů pro provoz obslužných zařízení, kupní síla obyvatelstva, sociální struktura obyvatelstva, dopravní obslužnost, lokalizace konkurenčních zařízení v okolí regionu a v neposlední řadě státní hospodářská politika a politika státu i krajské samosprávy ve sféře školství a zdravotnictví.

Pro mikroregion Rakovec je charakteristický vysoký stupeň koncentrace obslužných provozoven do mikroregionálního střediska. Provozovny komunálních služeb jsou mimo Rousínov rozšířeny jen velmi málo. V Rousínově bylo počátkem roku 2003 v oboru komunálních služeb provozu pět provozoven kadeřnictví, dále sběrný prádla, půjčovna zboží a fotograf nebo fotosběrna. Mimo město bylo kadeřnictví již jen v třetí největší obci Komořanech, kde byla také fotosběrna, a dále zahradnictví v Komořanech a Olšanech. Celkově tak jsou venkovské obce mikroregionu vybaveny komunálními službami poněkud méně než obce srovnatelné populační velikosti ve více periferní poloze, a to díky dobré dostupnosti do Rousínova, případně dalších měst v rámci brněnské aglomerace.

Tab. 6.1: Počet firem podnikajících v oboru výrobních a opravárenských firem

Obec	Opravný motor. vozidel	Opravný prům. zboží	Dřevozpracující řemesla	Kovozpracující řemesla	Stavební řemesla	Krejčí, švadlena	Oprava, výroba obuvi
Habrovany	1	1	2	1	2		
Komořany			1	2			
Olšany							
Podbřežice							
Rousínov	2	2	3	2	5	3	1
Tučapy		2	2		3		

Pramen: Dotazníkové šetření v obcích (2003)

Zastoupení provozoven výrobních a opravárenských služeb je v regionu podstatně četnější (viz Tab. 6.1). Do této skupiny jsou řazeny drobné řemeslnické provozovny, které svým výrobním charakterem spadají spíše do sekundárního sektoru – průmysl a stavebnictví – avšak vedle své výrobní funkce mají také charakter služeb, neboť vždy alespoň část jejich produkce je podmíněna potřebami místních obyvatel. Exponovaná poloha mikroregionu v tomto případě vytváří dobrý potenciál pro výrobních služeb, neboť poptávka po těchto službách může směřovat jak od místního obyvatelstva, tak od obyvatel blízkých měst, resp. celé brněnské aglomerace. Přitom provozovatelé těchto podniků mohou při efektivním hospodaření dosáhnout nižších nákladů v důsledku např. nižší ceny nemovitostí nebo některých vstupů (ve srovnání s podnikateli z centra aglomerace).

Ze srovnání četnosti jednotlivých druhů provozoven výrobních služeb je zřejmé, že nejvíce jsou zastoupena dřevozpracující řemesla, tedy tradiční výrobní specializace regionu, a stavební řemesla. Všechny sledované druhy provozoven byly počátkem roku 2003 zastoupeny pouze v městském středisku mikroregionu. Z venkovských obcí byly nejlépe vybaveny Habrovany (5 druhů služeb) a Tučapy (3 druhy služeb). Ve srovnání s průzkumem, prováděným v regionu v roce 1998, se počet provozoven výrobních služeb poněkud snížil.

Tab. 6.2: Počet provozoven maloobchodu a veřejného stravování

Obec	potraviny, smíšené zboží	ovoce - zelenina	maso - uzeniny	drogerie	prům. zboží	restaurace	pohostin- ství
Habrovany	1			1		1	1
Komořany	2						1
Olšany	1					2	2
Podbřežice	1						1
Rousínov	7	2	3	1	1	5	5
Tučapy	1						1

Pramen: Dotazníkové šetření v obcích

Rozmístění provozoven maloobchodu a veřejného stravování je nejvíce ovlivněno populační velikostí obcí, sekundárně pak také počtem návštěvníků (cestovní ruch). Prodejna s potravinářským zbožím a pohostinství jsou nejméně jednou provozovnou zastoupeny ve všech obcích mikroregionu. Jiné maloobchodní prodejny se specializovanějším sortimentem jsou naopak soustředěny téměř výhradně ve středisku mikroregionu. V Rousínově jsou zastoupeny všechny sledované druhy maloobchodních prodejen, a to častěji více než jednou provozovnou. Naopak mimo Rousínov je za elementární obslužné středisko možné označit jen Habrovany, kde je kromě prodejny potravin také drogerie, prodejna hospodářských potřeb a restaurace. V ostatních obcích mají maloobchodní provozovny význam téměř výhradně pro obsluhu místních obyvatel. V Olšanech je větší nabídka provozoven veřejného stravování podmíněna jejich významem střediska cestovního ruchu.

Pošta je mimo Rousínov v provozu již jen v Habrovanech. Finanční služby (banka, spořitelna) a specializované tržní služby jsou výrazně koncentrovány do městského střediska mikroregionu (daňové poradenství, účetnictví, projekční kancelář).

Veřejné služby

Školská zařízení v mikroregionu Rakovec nabízejí předškolní výchovu, základní vzdělání a středoškolské-učňovské vzdělání. Rozmístění předškolních zařízení a základních škol a spádovost do škol je zřejmá z Tab. 6.3.

Mateřská škola je v provozu ve čtyřech ze šesti obcí mikroregionu. Chybí v nejmenší obci Podbřežicích, ale také v největší venkovské obci Habrovanech. Ve většině jiných obcí srovnatelné populační velikosti je v ČR mateřská škola provozována.

Základní školní vzdělání na nižším stupni poskytují základní školy ve čtyřech obcích mikroregionu. Škola není pouze v nejmenších Podbřežicích a druhých nejmenších Olšanech. V obou případech žáci dojíždějí nejčastěji do sousední obce (Komořany a Habrovany). Na vyšším stupni základní školní docházky je v regionu již jen jediná úplná základní škola v Rousínově. Dojíždka do této školy je tak dalším integračním prvkem regionu.

V Rousínově jsou dále dvě střední odborná učiliště – střední odborné učiliště nábytkářské – dřevařské a dále střední odborné učiliště strojírenské, které je organizačně součástí Integrované střední školy ve Slavkově u Brna. Internát umožňuje studium většímu počtu studentů s bydlištěm mimo region.

V Rousínově je oblíbená základní umělecká škola. Její kapacita však v současné době nepostačuje poptávce po uměleckém vzdělání.

Za vzděláním na jiných typech škol, především na gymnáziích a středních odborných školách, musí studenti z regionu vyjíždět, nejčastěji do Brna nebo Vyškova. V regionu chybí také škola pro děti a mládež vyžadující zvláštní péči.

Tab. 6.3: Síť škol v obcích mikroregionu

Obec	MŠ v obci	ZŠ v obci (ročníky)	Směr vyjíždky dětí do ZŠ (ročníky)	Je stávající stav vyhovující	Hlavní nedostatky
Habrovany	ne	(1-4)	Rousínov (5-9)	ano	-
Komořany	ano	(1-4)	Rousínov (5-9)	ano	-
Olšany	ano	ne	Habrovany (1-4), Rousínov (5-9)	ano	-
Podbřežice	ne	ne	Komořany, Rousínov	ano	-
Rousínov	ano	(1-9)	-	ano	-
Tučapy	ano	(3,4,5)	Drnovice, Vyškov (5-9)	ano	-

Pramen: Dotazníkové šetření v obcích

Nedostatečná je dostupnost vzdělání pro střední generaci a starší obyvatele (celoživotní vzdělávání, jazykové a jiné kurzy apod.). Vzhledem k celkově nepříliš příznivé vzdělanostní struktuře obyvatelstva by se přitom právě zvýšení dostupnosti vzdělání pro dospělé mohlo stát jedním z nástrojů zmírnění hospodářských problémů v regionu. Také dostupnost uměleckých kurzů na základní umělecké škole je vzhledem k počtu zájemců o toto vzdělání považována za nedostatečnou. Celkově je však stav zajištění vzdělání považován představiteli regionu za vyhovující.

Tab. 6.4: Dostupnost zdravotnické péče v obcích mikroregionu

Obec	Lékařská ordinace v obci			Dojíždka k lékaři		Je stav vyhovující?	Hlavní nedostatky
	prakt. lékař	pediatr	stomatolog	zákl. péče	poliklinika, nemocnice		
Habrovany	-	-	-	Rousínov	Brno, Vyškov	ano	-
Komořany	-	-	-	Rousínov	Vyškov	ano	Zrušení LSPP ve Vyškově
Olšany	-	-	-	Rousínov	Brno, Slavkov, Vyškov	ano	Dojíždění starších občanů a maminek s dětmi
Podbřežice	-	-	-	Rousínov	Vyškov	ne	-
Rousínov	ano	ano	ano	-	Vyškov	ano	-
Tučapy	ano	ano	ano	Rousínov, Vyškov	Brno, Vyškov	ano	-

Pramen: Dotazníkové šetření v obcích

Také základní zdravotnická zařízení jsou výrazně koncentrována do mikroregionálního střediska (viz Tab. 6.4). Stále ordinace praktického lékaře, pediatra a stomatologa jsou právě jen v Rousínově. Mimo Rousínov lékaři pravidelně dojíždí ještě do ordinací v Tučapech. Z ostatních obcí obyvatelé za zdravotnickou péčí musí vyjíždět, nejčastěji právě do mikroregionálního střediska. Za lékařskými specialisty na poliklinikách a do nemocnic pak musí obyvatelé vyjíždět mimo region, nejčastěji do nemocnice s poliklinikou ve Vyškově a do Brna.

Stávající stav zajištění zdravotnické péče je ve většině obcí považován za vyhovující. Nevyhovující je považován v Podbřežicích. Problémem je také dojíždění k lékaři z Olšan,

které jsou v regionu obcí nejvzdálenější od stálé ordinace praktického lékaře. Jiným problémem je zajištění lékařské služby první pomoci.

V Habrovanech je v budově zámku umístěn ústav sociální péče pro dospělé s kapacitou 60 lůžek. Jeho zřizovatelem je Jihomoravský kraj. Z hlediska potřeb mikroregionu je nedostatečně zajištěna péče o seniory. V regionu není žádné zařízení poskytující specializované služby starým občanům (dům s pečovatelskou službou apod.). Také nabídka bydlení v sociálních bytech je nedostatečná a omezuje se na 11 sociálních bytů v Habrovanech, což zdaleka nepostačuje poptávce. Rozšíření sociálních služeb a nabídky bydlení v sociálních bytech je proto třeba považovat za další prioritu v oblasti péče o lidské zdroje.

Vybavenost obcí zařízeními pro kulturu a sport je na srovnatelné úrovni s jinými regiony s podobnou strukturou osídlení (viz Tab. 6.5). Bohoslužby se konají ve čtyřech obcích mikroregionu (s výjimkou Olšan a Tučap). Veřejná knihovna je provozována ve všech obcích regionu, avšak kulturní dům je mimo Rousínov již jen v Komořanech. Hřiště je k dispozici v každé obci, avšak tělocvična je pouze v Rousínově a Komořanech.

Tab. 6.5: Kulturní a tělovýchovná zařízení v obcích mikroregionu

Obec	Dostupnost služby či zařízení v obci					Hlavní nedostatky
	boho-služby	kult. dům	veř. knihovna	hřiště	tělo-cvična	
Habrovany	ano	-	ano	ano	-	kulturní dům
Komořany	ano	ano	ano	ano	ano	tělocvična splňující parametry míčových her
Olšany	-	-	ano	ano	-	tělocvična
Podbřežice	ano	-	ano	ano	-	kulturní zařízení
Rousínov	ano	ano	ano	ano	ano	sportovní hala
Tučapy	-	-	ano	ano	-	kulturní dům

Pramen: Dotazníkové šetření v obcích (2003)

Vzhledem ke stávající vybavenosti kulturními a sportovními zařízeními jsou hlavními nedostatky absence kulturního domu v Habrovanech, Tučapech a Podbřežicích a ze sportovních zařízení absence tělocvičny v Olšanech a Komořanech (v Komořanech je tělocvična, avšak není dostatečně velká pro obvyklé míčové hry). V Rousínově jako městském centru regionu chybí sportovní hala s širší nabídkou pohybových aktivit. Součástí občanské vybavenosti jsou také klidové plochy pro procházky, park, dětská hřiště, upravená veřejná prostranství. Vybavenost obcí mikroregionu Rakovec je v tomto směru také nedostatečná.

1.7 TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA A ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ DOKUMENTACE

TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

Vybavenost technickou infrastrukturou je jednou ze základních charakteristik daného území. Určuje nejen kvalitu bydlení obyvatel, ale především potenciálním investorům podává informaci o tom, jak jednoduché či naopak složité bude napojení nové podnikatelské investice na rozvody elektřiny, plynu, zdroj pitné a užitkové vody a kanalizaci. Zdrojem informací o stavu a kvalitě technické infrastruktury na území mikroregionu Rakovec bylo dotazníkové šetření v obcích mikroregionu. Souhrnný přehled získaných údajů přináší Tab. 7.1.

V oblasti zásobování **elektrickou energií** nejsou obce sledovaného mikroregionu vybaveny příliš dobře. Z malého počtu obcí sdružených v mikroregionu je sice obtížné vyvozovat obecné závěry, přesto lze konstatovat, že ve třech obcích (v Habrovanech, Rousínově a Tučapech, tj. v polovině z celkového počtu) nevyhovuje stav ani kapacita vedení a transformátoru. Přitom pouze v Tučapech je v roce 2003 plánována rekonstrukce rozvodů, která by měla zmíněné nedostatky odstranit.

Situaci v **zásobování plynem** lze v mikroregionu Rakovec naopak označit za velmi dobrou, a to vzhledem ke skutečnosti, že plyn je zaveden ve všech jeho členských obcích.

Pokrytí mikroregionu pevnými **telefonními linkami** je na dobré úrovni. Žádná z obcí v obecním dotazníku neupozornila na nedostatečný počet pevných telefonních stanic a problémem nejsou ani čekací doby na zřízení telefonní přípojky. Na nedostatečné pokrytí signálem mobilních telefonů si stěžují v Olšanech.

Zásobování vodou a odkanalizování představují jednu z limitujících oblastí technické infrastruktury, která v případě nevyhovujícího stavu již ve fázi územního rozhodování může zabránit realizaci podnikatelského záměru v daném území.

Tab. 7.1: Stav technické infrastruktury v obcích mikroregionu Rakovec

Název obce	Elektřina	Plyn	Vyhovuje způsob likvidace TKO	Kanalizace	ČOV	Voda		
						zdroj	vodovod-stav	kvalita
Habrovany	M	ô	ano	ô (zčásti)		"	ô	I
Komořany	ô	ô	ano			"§	ô	I
Olšany	ô	ô	ano			"	ô	I
Podbřežice	ô	ô	ano	ô (zčásti)		§		I
Rousínov	M	ô	ano	ô (zčásti)	ô	"§	ô (**)	I
Tučapy	ô *)	ô	ano			"	ô	I

*) v roce 2003 je plánována rekonstrukce vedení elektrické energie, po její realizaci bude stav vyhovující

***) plánuje se prodloužení vodovodu do místní části Vítovice

Vysvětlivky :

ô - stav elektrické sítě vyhovuje

M - nutná rekonstrukce el. sítě

ô - v obci plyn zaveden

ô - napojení na splašk. kanalizaci

ô - ČOV

§ - zdroj: studny

" - zdroj: vodovod

ô - vodovod: technický stav

a kapacita sítě vyhovuje

I - kvalita vody splňuje ČSN

Pramen: Dotazníkové šetření obcí mikroregionu Rakovec, GaREP 2003

Situace v **zásobení pitnou vodou** je ve sledovaném mikroregionu poměrně dobrá, na vodovodní rozvody jsou s výjimkou Podbřežic napojeny všechny členské obce. Obce Habrovany, Komořany, Olšany a Rousínov jsou napojeny na skupinový vodovod, místní

vodovod je vybudován v Tučapech. V Rousínově však nejsou napojeny na skupinový vodovod všechny místní části. Kritická je především situace ve Vítovicích, které nejsou dosud napojeny na skupinový vodovod a přitom hygienické parametry vody z většiny studní nespĺňují limity pro pitnou vodu. V Komořanech, Rousínově a samozřejmě v Podbřežicích jsou zdrojem vody částečně i vlastní studny.

Kvalita vody rozváděné skupinovým nebo místním vodovodem ve všech případech vyhovuje parametrům pro pitnou vodu stanoveným v ČSN, v Habrovanech je dokonce vhodná i pro kojení). Kapacita a technický stav vybudované vodovodní sítě obecně vyhovuje.

Značně nevyhovující situace je v mikroregionu Rakovec v **odkanalizování** obcí. Ve třech obcích mikroregionu (Komořany, Olšany, Tučapy) dosud není vybudována splašková kanalizace, ve zbývajících obcích je kanalizace vybudována jen částečně. V městě Rousínově je kanalizace vybudována jen částečně a jako jednotná. V regionu je vybudována jediná čistírna odpadních vod v Rousínově, v ostatních obcích nejsou odpadní vody čištěny. Stávající stav je nevyhovující jak z hlediska současných požadavků na bydlení, tak z hlediska snahy mikroregionu zlepšit kvalitu životního prostředí a vytvořit environmentálně hodnotné území atraktivní pro bydlení i návštěvníky. Proto bude nutné zlepšení situace v odkanalizování obcí věnovat v době realizace strategie zvýšené úsilí i zdroje.

Svoz **komunálního odpadu** zajišťují v mikroregionu firmy RESPONO, a.s. Vyškov a ADC odpady, užívány jsou skládky v Kozlancech a sběrný dvůr v Rousínově. Třídění odpadů minimálně do úrovně sklo, plast je zajišťováno ve všech obcích. Všem obcím stávající způsob likvidace komunálního odpadu vyhovuje.

Důležitou záležitostí je problematika **dostupnosti a šíření informací prostřednictvím informačních a komunikačních technologií**. Stává se jedním z důležitých předpokladů efektivního podnikání a tím i hospodářského rozvoje. V souvislosti s tím roste i role veřejné správy při vytváření a podpoře podmínek, za kterých je možné tyto technologie využívat, a zvyšuje se potřeba zajistit jejich dostupnost pro co nejširší okruh občanů.

ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ DOKUMENTACE

Územní plánování soustavně a komplexně řeší funkční využití území, stanoví zásady jeho organizace a věcně a časově koordinuje výstavbu a jiné činnosti ovlivňující rozvoj území. Vytváří tak předpoklady k zabezpečení trvalého souladu přírodních, civilizačních a kulturních hodnot v území, zejména se zřetelem k péči o životní prostředí a ochranu jeho hlavních složek – půdy, vody a ovzduší.

Tab. 7.2: Vybavenost obcí mikroregionu Rakovec územně plánovací dokumentací

Název obce	Územně plánovací dokumentace		POV
	územní plán	urbanistická studie	
Habrovany		⊙ (1999)	n h
Komořany	⊙ (2001)	⊙ (1998)	
Olšany		⊙ (2000)	n h
Podbřežice			
Rousínov	⊙ (1999)		n
Tučapy		⊙	

Vysvětlivky :

⊙	schválený územní plán	n	obec je přihlášena do Programu obnovy venkova
⊙	zpracovaná urbanistická studie	h	obec má zpracován Program obnovy vesnice

Pramen: Dotazníkové šetření obcí mikroregionu Rakovec, GaREP 2003

Problematika územního plánování nepatří v mikroregionu Rakovec ve srovnání s jinými územími k rozvinutým. Kompletní zpracování územního plánu mají dokončeno pouze dvě obce – Komořany a Rousínov. Pro Habrovany, Olšany a Tučapy byla zpracována alespoň urbanistická studie. Je však třeba si uvědomit, že ta představuje pouze podkladový materiál s nižším stupněm závaznosti, což se často promítá i do různé kvality jejího vypracování. Žádný ze stupňů územně-plánovací dokumentace nemá zpracován obec Podbřežice.

Ve srovnání s jinými mikroregiony lze říci, že ani v oblasti "Programu obnovy venkova" nepanuje příliš příznivá situace. Do programu nejsou přihlášeny obce Komořany, Podbřežice a Tučapy.

SHRNUTÍ

Situaci v oblastech technické infrastruktury a územního plánování lze v mikroregionu Rakovec shrnout formou následujících tezí –

- nepřiliš dobrá vybavenost obcí mikroregionu pokud jde o zásobování elektrickou energií;
- příznivá situace v plynofikaci obcí;
- dobrá úroveň pokrytí území pevnými telefonními linkami, s výjimkou Olšan dobrá dostupnost signálu mobilních telefonů;
- poměrně dobrá situace panuje v zásobování kvalitní pitnou vodou, s výjimkou místní části Vítovice;
- nevyhovující situace v odkanalizování obcí (ve třech obcích chybí kanalizace, existující kanalizace je jen částečná, s výjimkou Rousínova není odpadní voda čištěna);
- vyhovující způsob likvidace komunálního odpadu;
- nepříznivá bilance obcí mikroregionu v rámci problematiky územního plánování.

2. PROBLÉMOVÁ ANALÝZA

Dalším východiskem návrhu strategie rozvoje mikroregionu je - vedle profilu území – problémová analýza, identifikující hlavní problémy a bariéry rozvoje území a shrnující potřebné kroky pro odstranění těchto bariér a dosažení vyšší kvality života v regionu, tak jak jsou pocíťovány představitelé jednotlivých obcí. Hlavními vstupy problémové analýzy bylo dotazníkové šetření provedené u starostů všech obcí mikroregionu a diskuse pracovní skupiny na jednání 13. února 2003 v Rousínově.

Bariéry rozvoje obcí, identifikované starosty obcí v průběhu dotazníkového šetření, jsou uvedeny v následujícím přehledu v pořadí podle počtu obcí, které uvedený negativní jev považují za bariéru svého rozvoje.

Nejčastěji identifikovanými bariérami rozvoje jsou vedle nejčastěji uváděné špatné finanční situace (jako zdroje dalších bariér) nedostatek pracovních příležitostí, nedostatek pozemků pro výstavbu a vylidňování obcí.

HLAVNÍ BARIÉRY ROZVOJE, identifikované představiteli obcí

Špatná finanční situace	<i>Habrovany, Olšany, Podbřežice, Rousínov</i>
Nedostatek pracovních příležitostí	<i>Habrovany, Olšany, Podbřežice</i>
Nedostatek pozemků pro výstavbu	<i>Habrovany, Rousínov, Tučapy</i>
Vylidňování	<i>Podbřežice, Rousínov, Tučapy</i>
Nedostatečná dopravní obslužnost	<i>Podbřežice, Rousínov</i>
Zanedbaná technická infrastruktura	<i>Olšany, Rousínov</i>
Neprovedené komplexní pozemkové úpravy	<i>Habrovany, Komořany</i>
Nezájem obyvatel o dění v obci	<i>Habrovany</i>
Chybějící klidové zóny	<i>Komořany</i>

Stejným způsobem byly identifikovány hlavní priority rozvoje území. Stejně priority rozvoje byly většinou identifikovány na úrovni mikroregionu i jednotlivých obcí. Prioritami, na nichž se shodli starostové všech obcí, je omezování negativních dopadů lidské činnosti na životní prostředí a podpora rozvoje a diverzifikace podnikatelských aktivit a tvorba nových pracovních míst. Odráží se v tom především nevyhovující způsob odkanalizování obcí, který je společným problémem všech obcí mikroregionu, a obavy z dalšího růstu nezaměstnanosti, spojené s nejistou perspektivou některých podnikatelských subjektů. Priority rozvoje území, tak jak jsou pocíťovány jeho volenými představiteli, však představují poměrně pestrou škálu:

HLAVNÍ PRIORITY ROZVOJE, identifikované představiteli obcí

Omezování negativních dopadů lidské činnosti na životní prostředí	<i>Rousínov, Habrovany, Olšany, Komořany, Podbřežice, Tučapy</i>
Podpora rozvoje a diverzifikace podnikatelských aktivit, tvorba nových pracovních míst	<i>Rousínov, Habrovany, Olšany, Komořany, Podbřežice, Tučapy</i>
Posilování identifikace obyvatelstva s mikroregionem	<i>Olšany, Komořany, Tučapy</i>

Zvýšení dostupnosti a kvality bydlení	<i>Komořany, Podbřežice, Tučapy</i>
Zavádění a využívání informačních a komunikačních technologií	<i>Rousínov, Olšany, Komořany</i>
Zabezpečení efektivního fungování a řízení mikroregionu	<i>Rousínov, Olšany, Podbřežice</i>
Ochrana a tvorba kulturní krajiny	<i>Tučapy, Komořany</i>
Obnova a rozvoj vesnic a venkovské infrastruktury	<i>Olšany, Komořany</i>
Obnova a rozvoj energetické a vodohospodářské infrastruktury	<i>Komořany, Podbřežice</i>
Podpora přiměřené dopravní obslužnosti	<i>Tučapy, Olšany</i>
Bezpečnostní a záchranný systém obyvatelstva	<i>Komořany, Rousínov</i>
Rozvoj cestovního ruchu	<i>Olšany</i>
Zkvalitnění dopravní dostupnosti	<i>Olšany</i>

Zpřesnění bariér a priorit rozvoje vyplynulo z jednání představitelů mikroregionu, které se konalo 13. února 2003 v Rousínově.

- **Nezaměstnanost**
Na trhu práce existuje velká nejistota, řada pracovních míst i ve větších podnicích je potenciálně ohrožena. Hlavním zdrojem této nejistoty je změna vlastníka největšího zaměstnavatele v regionu, na němž je trh práce v regionu silně závislý.
- **Migrace firem**
Některé podniky, především strojírenské, v nedávné minulosti z regionu odešly. Důvodů pro jejich odchod bylo více, jedním z nich bylo otevření průmyslové zóny ve Vyškově. Hlavním nástrojem pro odvrácení tohoto trendu by mělo být poskytnutí služeb místním podnikatelům, které by posílilo jejich vazbu k regionu. Možnými nástroji jsou pravidelné schůzky představitelů veřejné správy s podnikateli a poradenská pomoc s přípravou projektů, žádajících o podporu z veřejných zdrojů (včetně fondů EU).
- **Nedostatek ploch pro výstavbu**
V některých obcích nemá obec v majetku žádné plochy vhodné pro výstavbu rodinných domů a v důsledku spekulace (některých) majitelů pozemků s jejich cenami je nákup nereálný. Jinde jsou sice pozemky k dispozici, ale v místech, které je nákladné zainvestovat (napojit na inženýrské sítě).
- **Vzdělání**
 - střední odborné učiliště nábytkářské – o studium je zájem, problémem je omezená struktura (nabídka) učebních oborů, je potřeba vytvořit předpoklady pro rozšíření nabídky studijních a učebních oborů;
 - Základní umělecká škola v Rousínově – je vyhledávaná, budova prodělala rekonstrukci, ale nestačí její kapacita, zájem podstatně převyšuje nabídku (především na hudebním oboru);
 - Základní škola v Rousínově – budova je po přestavbě, kapacitně vyhovuje, ale je potřeba rekonstrukce školní kuchyně, která obtížně vyhovuje stávajícím hygienickým požadavkům.
- **Sociální péče**
V mikroregionu není domov s pečovatelskou službou.

- **Cestovní ruch**

V mikroregionu jsou dobré předpoklady hlavně pro cykloturistiku, je potřeba více propagovat tyto možnosti. Prioritou je vytvoření informačního střediska v Rousínově, které by propagovalo turistické příležitosti regionu a současně plnilo funkci kulturního střediska regionu.
- **Kultura**

Znakem Rousínovska je baroko, spojené mj. s působením Martinelliho, také dlouhá židovská tradice. Památky ale nejsou náležitě zpřístupněny, opraveny, chybí informace, propagace.
V roce 2004 uplyne 200 let od narození Františka Sušila – potřeba připravit akce k oslavě tohoto výročí.
- **Dopravní obslužnost**

Je poměrně dobrá na hlavní trase Brno – Vyškov, ale problematická v obcích mimo tuto trasu (Habrovany, Olšany i Podbřežice) a také v místních částech města Rousínova. Existuje záměr přepravní firmy vybudovat parkovací plochu pro 15 autobusů – pomohlo by ke zlepšení dopravní obslužnosti.
- **Technická infrastruktura**

Nevyhovující způsob odkanalizování je všeobecně považován za hlavní bariéru rozvoje. Ve Vítovicích není vodovod, přitom voda ve studních je hygienicky nevyhovující – vybudování vodovodu je další prioritou v oblasti technické infrastruktury.
- **Životní prostředí**
 - ve městě Rousínově a dalších obcích chybí klidové zóny, park, místo, kam jít na procházku. Prioritou je vytvořit klidovou zónu kolem potoka Rakovec;
 - revitalizovat rybník Studýnky v Komořanech
 - revitalizovat vodní plochu v Čechyni
 - lipová alej u závodu Tusculum – je velmi cenná, ale vlastník (správa a údržba komunikací) se o ni nestará.

3. SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ nadprůměrně výhodná poloha v exponovaném koridoru vyškovské brány ▪ součást brněnské aglomerace ▪ přítomnost významného městského centra ▪ členité území s předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu ▪ depopulace venkovských obcí byla zastavena ▪ poněkud nadprůměrná hrubá míra porodnosti ▪ region je migračně atraktivní ▪ Rousínov je významným centrem dojížděky za prací ▪ pestrá odvětvová struktura ekonomických subjektů ▪ přítomnost velkého průmyslového podniku ▪ diverzifikovaná odvětvová struktura průmyslových podniků ▪ významný počet malých a středních podniků je i mimo středisko mikroregionu ▪ dlouhodobě podprůměrná míra nezaměstnanosti ▪ značný potenciál pro rozvoj cestovního ruchu ▪ historie území nabízí množství podnětů pro její interpretaci a turistické zpřístupnění ▪ kulturní a folklórní tradice ▪ mikroregionem prochází komunikace celostátního i mezinárodního významu ▪ dálnice D1, elektrifikovaná trať č. 300 ▪ dobrá dopravní obsluha střediska mikroregionu ▪ dobrá dopravní obslužnost venkovských obcí v pracovní dny ▪ dobrá dostupnost základních služeb ve středisku mikroregionu ▪ relativně velký počet provozoven výrobních služeb, především v oboru dřevozpracujících a stavebních řemesel ▪ existence dvou středních odborných učilišť s nadregionální působností ▪ uspokojivý stav zajištění dostupnosti základního vzdělání ▪ uspokojivá situace v zásobování pitnou vodou ▪ všechny obce jsou plynofikovány ▪ vyhovující způsob likvidace komunálního odpadu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ počet obyvatel se přirozenou měnou snižuje (i když méně než v úhrnu ČR) ▪ snížení migrační atraktivity mikroregionálního centra ▪ nadprůměrný podíl obyvatel v poproduktivním věku ▪ nepříznivá věková struktura v obcích Tučapy a Habrovany ▪ horší vzdělanostní struktura ve srovnání s krajem i ČR (avšak odpovídající velikostní struktura obcí) ▪ nízký podíl ekonomicky aktivních v progresivních terciérních a kvartérních činnostech, a to i ve středisku mikroregionu ▪ nízký podíl zahraničních investic ▪ podprůměrný stupeň podnikatelské aktivity (ve srovnání s Jihomoravským krajem) ▪ nedostatek kapitálu na investice do dalšího rozvoje podnikatelských subjektů ▪ zhoršování relativní pozice mikroregionu v ČR z hlediska míry nezaměstnanosti ▪ dlouhodobě nadprůměrná míra nezaměstnanosti (ve srovnání s krajem i ČR) ▪ nedostatečně rozvinutá infrastruktura pro cestovní ruch ▪ nízká ubytovací kapacita zařízení cestovního ruchu ▪ nefungující organizační struktura cestovního ruchu ▪ nízká ubytovací kapacita zařízení cestovního ruchu ▪ neexistence uceleného turistického produktu ▪ malá propagace území ▪ neexistence zařízení sociální péče pro staré obyvatele ▪ špatný a zhoršující se technický stav silnic 3. třídy a místních komunikací ▪ nedostatečná dopravní obslužnost obcí autobusovou dopravou v nepracovní dny ▪ nedostatečná vybavenost obcí kulturními a sportovními zařízeními ▪ nedostatek příležitostí pro vzdělávání dospělé populace ▪ nevyhovující způsob odkanalizování obcí (jen ve třech obcích je částečně vybudována kanalizace) ▪ nevyhovující způsob zajištění zásobování elektrickou energií ve třech obcích ▪ odpadní voda ze splaškové kanalizace z venkovských obcí není čištěna

Příležitosti	Ohrožení
<ul style="list-style-type: none"> ▪ vytvoření funkčního partnerství představitelů mikroregionu posílí vědomí regionální identity, zvýší vzájemnou informovanost a usnadní přípravu regionálních projektů ▪ využití potenciálu atraktivity území pro bydlení obyvatel brněnské aglomerace (formou výkupu pozemků a zainvestování vybraných lokalit) ▪ vytvoření specifického regionálního turistického produktu zvýší návštěvnost území ▪ zapojení mikroregionu do existujících nadregionálních produktů cestovního ruchu (např. Moravské vinařské stezky) zvýší jeho atraktivitu a posílí spolupráci s okolními regiony (na místo konkurence) ▪ podpora rozvoje drobných firem, především v oblasti výrobních služeb, především formou poradenství a informačního servisu pro podnikatele ▪ péče o památky a promyšlená propagace území zvýší jeho atraktivitu pro bydlení, pro investory a pro návštěvníky ▪ zapojení regionu do integrovaného systému veřejné dopravy zlepší dopravní obslužnost a sníží nadměrné používání osobních aut ▪ zlepšení nabídky příležitostí pro kulturní a sportovní vyžití zlepší spokojenost obyvatel s životem v místě, posílí jejich regionální identitu a potenciálně i atraktivitu pro nové obyvatele ▪ vybudování sítě cyklostezek a cyklotras zvýší bezpečnost dopravy, zlepší možnosti dojížděky do zaměstnání a za službami a zvýší atraktivitu území pro návštěvníky ▪ zapojení obyvatel do plánování úprav veřejných prostranství posílí místní identitu obyvatel a zlepší vzhled míst ▪ začlenění opatření na zklidňování dopravy do úprav veřejných prostranství zvýší bezpečnost obyvatel a posílí místní identitu ▪ využití procesu komplexních pozemkových úprav k funkčnímu a estetickému rozčlenění krajiny (obnova a budování nových cest, stromořadí, vodních ploch apod.) ▪ revitalizace vodních toků zvýší environmentální i estetickou hodnotu krajiny a omezí riziko záplav 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ spekulace s cenami pozemků omezí příležitosti pro bytovou výstavbu a také odradí potenciální investory ▪ nejistá situace v hlavních výrobních podnicích povede k dalšímu odlivu kvalifikované a pružné pracovní síly mimo region ▪ pokračování trendu nárůstu nezaměstnanosti v důsledku nedostatečné pozornosti věnované rekvalifikačním programům a aktivní politice zaměstnanosti ▪ bez pozornosti věnované podpoře rozvoje cestovního ruchu region ztratí návštěvníky ve prospěch okolních konkurenčních regionů ▪ nedostatek pozornosti věnované budování a údržbě občanské vybavenosti může zesílit tendence části obyvatel k emigraci mimo region ▪ bez zvýšení dostupnosti vzdělání pro dospělé (celoživotní vzdělávání) se bude prohlubovat rozdíl mezi stupněm vzdělanosti v regionu a v ČR s důsledkem snížení možností uplatnění místních obyvatel na trhu práce ▪ bez vybudování moderního obytného zařízení pro seniory (dům s pečovatelskou službou apod.) není možné vybudovat komplexní systém sociální péče o staré občany (přičemž poptávka po těchto službách zesílí v důsledku stárnutí populace) ▪ neřešení situace odkanalizování obcí a čištění odpadních vod vytváří riziko ekologických krizí a snižuje atraktivitu území pro bytovou výstavbu ▪ nerealizování komplexních pozemkových úprav a dalších opatření na rozčlenění krajiny neumožní zlepšení systému ekologické stability krajiny a zvýší riziko jejího ohrožení erozí, záplavami apod. ▪ nedostatečná spolupráce mezi obcemi a mezi subjekty z různých sektorů a nedostatečná pozornost věnovaná přípravě projektů může vést k nízké úspěšnosti mikroregionu v soutěži o veřejné finance na podporu projektů (včetně strukturálních fondů)